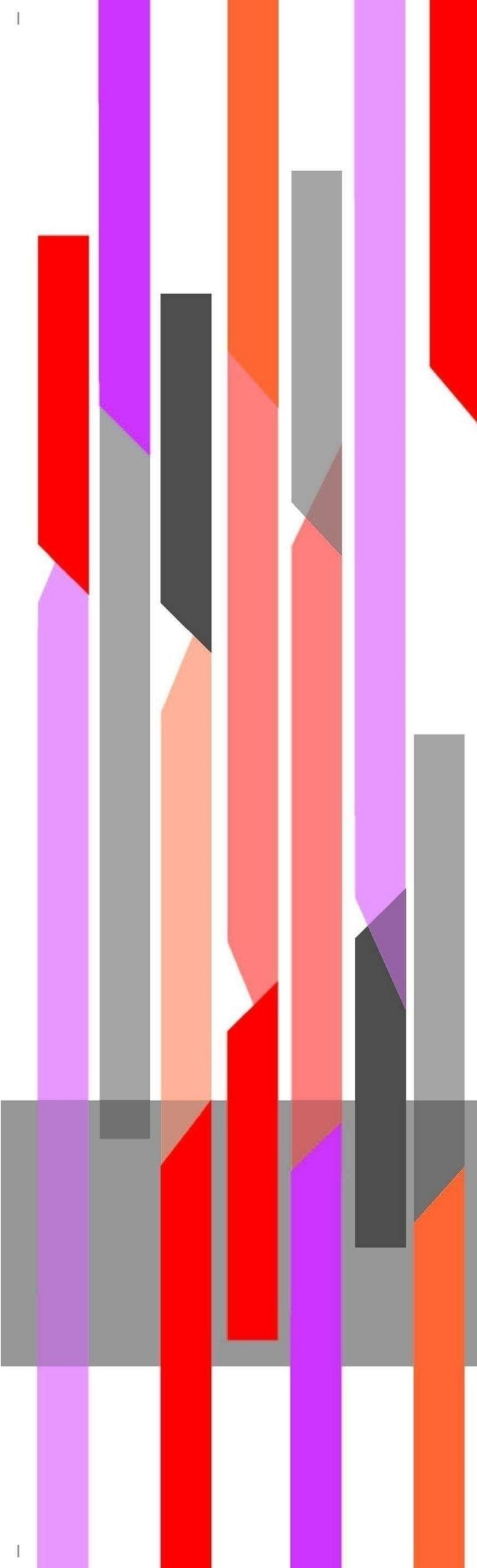

ZALAI KÖNYVTÁRI LÉVELEZŐ

A ZALA MEGYEI
KÖNYVTÁRAK
TÁJÉKOZTATÓJA

2020.1

NEKROLÓG

MAJOR ÁRPÁD 1944 - 2020

Tisztelt Gyászolók, Kedves Kollégák, Barátaink!

Major Árpádra, Árpára emlékezve – merthogy neki is, mint nagyon sok kollégánknak, volt egy könyvtári neve, rá emlékezve ezt használok a továbbiakban is – egy kép villan fel előttem: 2013-ban ünnepeltük a József Attila Városi Könyvtár megnyitásának ötvenedik évfordulóját, és a sors különös kegyéből következően ott ültek egymás mellett, hiánytalanul az intézmény korábbi vezetői, köztük Árpi is. Nem akármilyen elődök nyomába lépett: Nyakasné Túri Klára és Gyimesi Endre igen magasra tették a lécet – de elmondhatjuk, hogy igazgatóságának 21 éve alatt maga is nagyon sokat tett a minőségi szolgáltatás, a kedvező körülmények kialakítása érdekében. Ahogy hallgattam beszámolóját, amelyet mindegyik egykori vezető megtett, rengeteg emlék tolt fel bennem is, hiszen több évtizeden keresztül barátok, mondhatni bajtársak voltunk, nagyon sok mindent megéltünk együtt, segítettük egymást a ránk zúduló feladatok megoldásában – ahogy egy korábbi írásomban fogalmaztam, egy hajóban eveztünk...

Éppen negyven évvel ezelőtt, 1980-ban ismertem meg, amikor gyakornokként először jártam az akkori Zala Megyei Könyvtárban: Árpi akkor már 11 éve az intézmény munkatársa volt, előtte két évig a vasvári könyvtárban dolgozott; ahogy akkor nevezték, módszertanos könyvtáros volt, vagyis a kistélepi könyvtári ellátás szervezése, segítése volt a munkaköre. Ez a feladat különös erővel bírt számára, egész könyvtáros pályafutását átszötte ez a Zala megyében igen nagy jelentőségű tevékenység. Első könyvtári emlékem egy leltározás egy kis faluban: vele, Horváth Lacival, Zieger Lajossal, aztán két év múlva már egymás mellett ültünk, a megyei könyvtár alagsorában, a helyismereti gyűjtemény-módszertani csoport társbérletében. Árpi a következő évben, 1983-ban munkahelyet váltott, a Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézetének könyvtárvezetője lett – ám 1987-ben, Gyimesi Endre távozása után visszatért a közkönyvtári területre, a József Attila Városi Könyvtár igazgatójaként. Ettől kezdve egyre szorosabban dolgoztunk együtt – az a sajátos helyzet alakult ki, hogy a városi könyvtár lett a Zalaegerszeg környéki kistélepi könyvtári ellátórendszer gazdája, több mint 50 falu ellátásáért feleltek, a megyei könyvtár pedig az önálló könyvtárakat gondozta; a módszertani munkát, rendezvények szervezését összehangolva végeztük. Amikor aztán 1992-ben én is intézményvezető lettem, ez a kapcsolat tényleg napi szintűvé vált, és Árpi olyan partnernek bizonyult, akivel rendkívül sikeresen, hatékonyan tudtunk együtt dolgozni - szerény, szorgalmas és megbízható munkatárs volt, és ennek igen nagy jelentősége volt a kilencvenes évek elején, amikor az új politikai rendszerben kellett megtalálni a könyvtári szolgáltatások helyét, gazdáját, felelőjét. Árpi is azok közé tartozik, akiknek sokat köszönhet e téren Zala megye, hiszen az egyik legnagyobb támaszunk volt az új típusú ellátási, szolgáltatási rendszer kialakításában – amit mi akkor kicsiben, egy

NEKROLÓG

megyében megvalósítottunk, azt most országos szinten, több mint 2600 településen alkalmazzák. Ő volt az, aki javasolta, hogy az addig városi szintű József Attila versmondó versenyt terjesszük ki az egész megyére, később a magyarok lakta Muravidékre is - ezzel egy újabb nagyszabású megyei kulturális program kereteit teremtette meg. 1998-ban, harmadmagával létrehozta a JAVK Olvasóinkért Könyvtári Alapítványt, hogy legyen a könyvtárnak egy civil támasza, tevékenységének segítője – ez az alapítvány ma is sikeresen működik, különösen a gyermekprogramok támogatásában jeleskedik, a kistelepülési ellátásban kiváló teljesítményt nyújtó községi könyvtárosok számára pedig minden évben biztosítja az Olvasóinkért Díjat, Németh János keramikusművész alkotását; ezt a díjat is Árpi hozta létre 2006-ban. Jelentős szerepet vitt Zalaegerszeg kulturális életében is: a városi könyvtár kezelésében lévő Keresztury Ház és Gyűjtemény gondozása kiemelt feladat volt, ezt a tevékenységet támogatta az 1999-ben létrehozott Keresztury Könyvtári Alapítvány, melynek évekig kuratóriumi elnöke volt. Az általa vezetett intézmény nemcsak az olvasók napi szintű kiszolgálását végezte, hanem módszertani kiadványsorozatot jelentetett meg, támogatta a helyi, írók, költők publikálási lehetőségeit, nagy visszhangot kiváltó rendezvényeknek adott teret. A könyvtári tér modernizálása is szívügye volt: 2003-ban a városi művelődési központ épülete, s benne a városi könyvtár is megújult. Új olvasóterem és raktár épült, leválasztásra került a gyermekkönyvtár és megvalósult a könyvtárba való akadálymentes bejutás. Árpi érdeme - egy sikeres pályázatnak köszönhetően - hogy a megyében elsőként a könyvtár belső terei is akadálymentessé váltak a látás- mozgás- és hallássérültek számára. A későbbiekben egy újabb sikeres pályázat jóvoltából megvalósult a klimatizálás, melynek áldásos hatását nyári időszakban, a hatalmas üvegkalicka épületben nem lehet eléggé dicsérni...

Meg kell emlékezni arról a kiterjedt, igen széleskörű kapcsolatrendszeréről is, melyet a mai határokon átnyúlva éltetett: Lendva, Szilágysomlyó, Dés, Kolozsvár, a lengyelországi Krosno – mind egy-egy értékes szál abban a kulturális hálóban, melyet Árpi a városi könyvtár igazgatójaként szövögetett. Kollégái a mai napig élénken emlékeznek a hangulatos utazásokra - mint ahogyan én is, hiszen számos alkalommal voltunk együtt ilyen utakon; sok kalandunk is volt, ahogy Nagyváradon menekültünk az ablakmosó maffia elől, vagy éjszaka összetűzésbe kerültünk az úttesten söröző fiatalokkal. Máig előttem van, ahogy a Királyhágó felé haladva megálltunk Kiskapuson és néhány követ vett fel a vasúti töltésről - nem szólt, de később megemlítette, hogy az édesapja szolgált ott vasutasként, az ő emlékére viszi a köveket... Ilyen volt mindig – szerény, nem hivalkodó, a szakma és a feladatok elkötelezettje. Nagy kitüntetések, elismerések sem kaptott, bár kaphatott volna; nyugalomba vonulása után is részese maradt közéletünknek, látogatta rendezvényeinket, részt vett a könyvtáros egyesület munkájában. Ennek nyomán, hosszú és eredményes pályafutása elismeréseként az MKE Zala Megyei Szervezete három éve a **„Zala megye Könyvtárügyéért” díjat adományozta Árpinak.**

Még tavaly megünnepeltük a 75. születésnapját, sok régi barát, munkatárs jött el, megelevenedtek a korábbi emlékek – ez az év nem indult jól, hiszen búcsút kellett vennünk Hadnagy Róberttől, egykori közös igazgatóhelyettesünktől, és most Árpi is az égi könyvtári olvasószolgálatához lépett át. Hirtelen távozott – most már csak ez a búcsú lehetőségünk maradt: Pál apostol szavait idézve, a pályát megfutottad, a jó harcot megharcoltad – emlékedet szeretettel őrizzük. Legyen békés nyugalom, kedves barátunk!

Kiss Gábor

(Elhangzott Major Árpád temetésén, 2020. július 9-én Zalaegerszegen.)

„EGY KÉP TÖBBET MOND EZER SZÓNÁL” KÉPKÖNYVEK KÖNYVTÁRI KÖRNYEZETBEN

A könyvtáros szakma számomra mindig tele van megújulási és fejlődési lehetőséggel. Ezen a munkaterületen dolgozom már 15 éve. Számtalan gyermekfoglalkozást tartottam, és a mai napig még mindig szeretem azokat a pillanatok, amik az új foglalkozások kidolgozását, az anyaggyűjtést és a szakmai elmélyülés lehetőségét adják. Szívesen veszek részt szakmai előadásokon, konferenciákon, mert hiszem azt, hogy az ember mindig tanulhat valamit, még ha esetleg ott és akkor nem is tudja pontosan, hogy ezt majd melyik munkaterületen tudja hasznosítani, vagy hogyan tudja adaptálni a kollégái számára.

Egy innovatív szakmai ismeretbővítésre alkalmas konferencián vettem részt, aminek címe: *Egy kép többet mond ezer szónál* (Négy szögletű Kerekasztal 12. Képkönyves szakmai nap és workshop). A rendezvényen (óvoda) pedagógusok, könyvtárosok

vettek részt, és bárki, aki a téma iránt érdeklődött.

Egy nagyon izgalmas és számomra is új módszertani lehetőség kidolgozását jelentő előadás (*Szavak nélkül mesélek - Silent book - Könyvtári foglalkozások SNI-s tanulók számára*) megtartására kaptam felkérést az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum részéről. A konferencia ez év február 22-én került megrendezésre Budapesten.

A silent book sokak számára talán egy megfoghatatlan kifejezés, és joggal gondolhatjátok kedves kollégák ti is, hogy ez meg mi lehet? A könyvtári munkák során azonban biztosan többen is dolgoztatok már ezzel a könyvtípussal, csak esetleg nem tudtátok, hogy a szöveg

nélküli könyveket nevezik képkönyvnek, vagy angolul silent booknak (csendes könyvnek).¹ Ezek a kiadványok kizárólag képek segítségével mondanak el történetet. Révész Emese művészettörténész említi így, ezen a néven egy írásában ezeket a gyermekkönyveket. Érdekes meglátása, hogy a magyar közönség kevésbé preferálja a szöveg nélküli gyermekkönyveket. Annak ellenére, hogy ezek fejleszthetik a vizuális képalkotást, a kifejezőkészséget, a fantáziát, és a kreatív mondatalkotást.² Pozitív hatással lehetnek a művészeti érzék, a szóbeli kommunikáció, az egyéni vélemény kifejezésre. Véleményem szerint felelevenítheti a családban a mesemondás, történetmesélés „elfeledett” hagyományát. Erősíthetik a szókincs bővülését, elősegíthetik a későbbiekben a fogalmazási készség javulását, önbizalom erősítő hatása révén pozitívan járulhat hozzá a személyiségfejlődéshez. A szöveg nélküli könyveknek sokféle szakmai és irodalmi megnevezése van a köztudatban, mindazonáltal a képkönyv elnevezés találhatóbb és helytállóbb is, szívesebben ajánlom ezt szakmai használatra.

Rofusz Kinga illusztrátor, író: Otthon című felsős tagozatosoknak, felnőtteknek is ajánlható-feldolgozható képkönyve kapcsán az alábbiakat nyilatkozta: *”Kép és szöveg kapcsolata talán egyetlen műfajnál sem olyan erős, mint a gyerekkönyvnél. De mi a helyzet azokkal a könyvekkel, amelyek szöveg nélkül mesélnek el egy teljes történetet? Mit kezdünk azokkal a kötetekkel, melyekben nincs egyetlen betű sem, vagy ha elvétve akad is, csak az illusztráció része. A Nyugat-Európában silent booknak nevezett műfajnak nincs is igazán még magyar neve – fordíthatnánk akár néma-könyvnek is, ez azonban félrevezető, hiszen ezek a kötetek nem némák, hanem a vizualitás nyelvével mesélnek el egy történetet, és az sem baj, ha ez a történet minden egyes alkalommal másképp hangzik el.”*³

Ez a nyilatkozat is rávilágít a képkönyvek sokoldalú felhasználhatóságára. Annak ellenére, hogy a hazai könyvkiadásban mindeközéig kevés a megjelent képkönyv. A képkönyvek sokoldalúsága a könyvtár valamennyi generációja számára kínál élményt. Megszólítható velük az óvodás, a kisiskolás, felsős vagy középiskolás korosztály is. A képkönyv állhat egy vagy több képből is; ez utóbbinál a történet és a cselekménysorozat lendülete, ritmusa viszi az olvasót. Az illusztráció itt kevésbé részletes, mint az egy-egy nagyobb, akár egész oldalt betöltő illusztráció esetén.

Az olvasni még nem tudó, betűt nem ismerő ovisoknak, első osztályosoknak nagyon jól működik a *Where is the elephant? (Barroux)*⁴ angol nyelvű képkönyv. Az idegen nyelvű kiadvány a környezettudatosságra, az ökológiai lábnyom fontosságára, a természet és állatvédelemre hívja fel a kicsik figyelmét.

Az alsó tagozatosoknak jól használható *Bee&Me (Jay, Alison)* könyve.⁵ A felsős korosztállyal a már korábban említett Rofusz Kinga – Otthon c. könyvén⁶ túl feldolgozható Bányai István: *Zoom* című könyve is.⁷ Aki felnőtt csoportban szeretné kipróbálni a képkönyv varázserejét, annak ajánlom *The farmer and the Clown (Frazee, Maria)*⁸ vagy *Die Rückkehr (Chernysheva, Natalia)* könyvét.⁹

¹ Révész Emese: <https://revart.eoldal.hu/cikkek/gyermekkonyv-illusztracio/a-vizualis-narracio-eszkoztara-a-design-konyvek-sorozataban..html> (2020.04.30.)

² <https://revart.eoldal.hu/cikkek/gyermekkonyv-illusztracio/bolognai-gyermekkonyv-es-illusztracios-vasar..html> (2020.04.30)

³ Rofusz Kinga: https://konyves.blog.hu/2019/01/12/silent_book_a_konyv_amely_irott_szo_nelkul_mesel (2020.04.26)

⁴ Barroux: *Where is the elephant?* London, United Kingdom, Published Egmont UK Ltd. 2016. 32 pages.

⁵ Jay, Alison: *Bee&Me*. London, United Kingdom, Old Barn Books. 2017. 32 pages

⁶ Rofusz Kinga: *Otthon*. Budaörs, Vivandra Kv.. 2018. 60 p.

⁷ Bányai István: *Zoom*. Bp. PrintX Budavár, 2005. 64 p.

⁸ Frazee, Marla: *The farmer and the clown*. New York, Beach Lane Books, 2014. 32p.

⁹ Chernysheva Natalia: *Die Rückkehr*. Germany, Atlantis im Orell Füssli, 2015. 36 S.

Az ajánlott példákban látszik, hogy a hazai könyvkiadásban mindeztidáig kevés a megjelent képkönyv. A Csimota kiadó oldalán a *Design – könyvek* sorozatban lehet csemegézni, náluk több elérhető példány is szerepel, ezek jó része idegen nyelvű (egy-egy mondat, kérdés, szó szerepel bennük.)

Van viszont egy, ami mindenképp szót érdemel! Ez Maros Krisztina: *Milyen színű a boldogság?* című gyermekkönyve.¹⁰ Ezt a fantasztikus képi világgal illusztrált könyvet használtam fel az SNI-s gyermekekkel való könyvtári munkámhoz. A Sajátos Nevelési Igényű tanulók egyéni bánásmódot igényelnek, tanulási - olvasási nehézséggel is küzdenek. Az SNI-s gyermekek pontos megfogalmazása a jelenleg

hatályos köznevelési törvény szerint így hangzik: „Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”¹¹

A rendhagyó könyvtári foglalkozás megvalósításban a Zalaegerszegen működő Béke Ligeti Általános Iskola, Szakiskola és EGYMI volt a partnerem. A programban az ott tanuló 4-5. osztályos diákok vettek részt összesen 24 fővel. A választásom azért erre a könyvre esett, mert ahogy a kezembe vettem, rögtön megfogott a varázslatos képi világa, illusztrációs gazdagsága. A könyv „színesben” foglalkozik a boldogsággal. Azt hiszem ez örök érvényű téma, amiben felnőtt és gyermek egyaránt kérdezhető.

A könyvvel a szerző a *Silent Book Contest – képeskönyvek* - nemzetközi versenyében döntősként szerepelt, akkor még szöveg nélkül. Végül 2017-ben a Pagony Kiadó Szabó T. Anna csodálatos versével gazdagodva mutatta meg, milyen színű lehet a boldogság?

Ismerkedjünk meg a foglalkozással, ami bármilyen könyvtári környezetben megvalósítható. A könyvtári programban Maros Krisztina: *Milyen színű a boldogság?* című könyvét dolgoztuk fel, ami 2x45 percben valósult meg. Az SNI-s diákoknál fontos a szótagolva haladás fontossága; gyakori ismétlés; egyértelmű feladatutasítások/feladattípusok konkretizálása; türelem, empátia, szociális érzékenység, határozott nevelői fellépés; csoportmunka; értő olvasás fejlesztése, felzárkóztatás; kreatív tudásátadás; játékoság;

Mivel a tanulók még nem jártak a könyvtárban, ezért az első alkalommal fontosnak tartottam, hogy megismerkedjenek a helyszínnel. Beszélgettünk a könyvekről, az olvasás fontosságáról, élményeiről, és a kölcsönzés lehetőségeiről is. Az egyéni könyvtári körbejárás, a polcok felfedezése mindig sokat jelent a gyerekeknek. Miután felfedezték akár ovis vagy kisiskolás kori kedvenceiket (A.A. Milne: Micimackó; Bartos Erika sorozat; Walt Disney könyvek;) átmentünk a foglalkoztató terembe, ahol nyugodt környezetben kezdhettük az első foglalkozást. Szerettem volna, ha oldott, vidám hangulat teremődik már az első alkalommal. Indításképp a gyerekek játékos formában bemutatkoztak, és többet tudhattunk meg egymásról. Ezt különböző játékos feladatok is segítették (pl. keresztnév és egy tulajdonsággal történő bemutatkozás- Barnabás- boldog).

¹⁰ Maros Krisztina: *Milyen színű a boldogság?* Bp. Pozsonyi Pagony Kft., 2017. 31 p.

¹¹ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

A foglalkozásom elsődleges célja a kreativitás, fantázia fejlesztése; a gyerekek storyteller szerepbe helyezkedése; Könyv másképp-mindenki tud olvasni! - érzés erősítése, főleg, mert számukra az értő olvasás értelmezési és technikai nehézségekbe ütközik. Emellett fontos fejlesztési terület a szóbeli kommunikáció, nyelvi kifejezőkészség erősítése. Az első foglalkozáson kerültek lefektetésre azok a szabályok is, amik a közösségi szabálytudat, szocializáció, empátia, egymás elfogadásának tudatosítását erősítették. Fontos volt, hogy egymás előtt is meg merjenek nyilvánulni, ezt készítették elő a különböző szituációs játékok is. Boldogságtablót készítettünk, beszélünk az életükben emlékezetes örömről, a közösen átélt élményeiről. CsupaSzív játékunkban papírszívra kellett ragasztani kis szíveket, amikre azokat a dolgokat kellett felírniuk, amiket szívesen csinálnak (horgászat apával; főzés anyával;). Ezt egy kézműves tevékenység is kiegészítette, (épp Valentin nap közeledett). Nagyon szeretnek alkotni, létrehozni apró ajándékokat. Mindezek a feladatok előkészítették a második foglalkozást, ahol már a konkrét könyvvel ismerkedtünk. Körbeadogatva kézbe vehették, ismerkedhettek a könyv alapvető külső és belső tartalmi részeivel (cím, szerző; kiadó; oldalszám, illusztráció stb.).

A befogadást segítette *Maros Krisztina: Milyen színű a boldogság?* című könyvének feldolgozása Szabó T. Anna verse alapján a Pagony Kiadó szíves hozzájárulásával készült youtube videó is. <https://www.youtube.com/watch?v=QUUJXo5jS10>

A foglalkozás gerincét alkotó történetmesélés számukra kihívás volt, de mivel csapatban dolgoztak (véletlen választás alapján) és a kísérő pedagógusok is részt vettek a foglalkozásban aktív szereplőként, ezért velük együttgondolkodva nagyon szép és megható történetrészletek jöttek létre. Minden csoport max. 3 oldalnyi képet dolgozott fel, ezeket pedig a végén összerakva egy történetté gyúrtuk a főszereplő kislány boldog pillanatait, és rajta keresztül mindenki átélhette, hogy milyen színű a boldogság. A foglalkozás végén motivációs kártyával búcsúztam a csapattól. Elkészítés előtt még megbeszéltük az együtt töltött idő élményeit, és azt, ha lesz lehetőség, még szívesen jönnek könyvtárba.

A tanulók véleményéből azt szűrtem le, hogy szívesen vettek részt a könyvtári programban. Tetszettek nekik a játékok és feladatok, többen úgy érezték, még sosem beszéltek ennyit magukról, az érzéseikről. A pedagógusok elégedettek voltak a módszertani és szakmai tartalommal. A könyvtár, mint közösségi tér és foglalkozási-kölcsönzési színtér olvasóbarát hangulatú volt számukra is.

Nekem ez a foglalkozás óriási szakmai élményt adott, megerősített abban, hogy mindig érdemes időt és energiát abba fektetni, amiben hiszünk, mert a gyerekek meghálálják, ha odafigyelsz rájuk, és érdeklődéssel fordulsz feléjük, és ha mindezt egy kiváló könyvvel fűszerezed, hát... a siker garantált! Azoknak, akiket érdekel a téma, többet szeretnének tudni a módszertanról és a képkönyvekben rejlő könyvtári lehetőségekről háttéranyagként ajánlom Goda Beatrix: A "silent book" alkalmazásának lehetőségei könyvtári foglalkozásokon. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros, 5. sz., 4-10. p. és Bakó Katalin – Domokos Dóra – Goda Beatrix: Szöveg nélküli képkönyvek alkalmazása könyves foglalkozásokon – esettanulmány. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 12. sz., 3-23. p. megjelent tanulmányait.

Tóth Renáta

ELSTARTOLT A DEÁK BLOG!

Ahogy azt már olvasóink megszokhatták, könyvtárunkban mindig történik valami. Modern társadalmunkban megszoktuk, hogy pillanatok alatt elérhetőek a legfrissebb hírek. Az információ, az adat lett az új olaj. Az információs szupersztráda gazdagsága mellett felgyorsult világunkban nagyon fontosnak tartjuk a hiteles és minőségi hírek kommunikálását. Mindezt olyan formában, ami kötetlen időbeosztást enged meg olvasóinknak. A mai könyvtári trendekhez csatlakozva a szolgáltatásainkról, dokumentum újdonságainkról, programjainkról mi is igyekszünk a legszélesebb kommunikációs csatornákon eljutni a könyvtár és könyvszerető közönségünkhöz. Az internet lehetőséget biztosít, hogy többféle digitális platformon is megjelenhessünk, és érdekes, a közönségünk érdeklődésére számot tartó irodalmi, kulturális programokra, eseményekre, ajánlókra hívjuk fel a figyelmet. Emellett fontosnak tartjuk azt is, hogy a saját házunk táján megjelenő helyi híreket is megosszuk az olvasóinkkal.

A blog, mint lehetőség...

Szolgáltatásaink fejlesztése örök Főnix madár - mindig megújulva, vagy újjászületve szolgálja a közönségét. Kollégáinkkal együtt a már meglévő *website*, *Facebook*, *Instagram* platformunk mellé megszületett március első hetében könyvtárunk kreatív internetes naplója, a *Deák blog* (<https://deak.blog.hu>). Három fős blogger könyvtáros team (*Bálint István Ábrahám*, *Herbai Anikó*, *Szűcs Katalin*) végzik az oldal szerkesztését, frissítését. A blog alapvető célja, hogy a könyvtárunkba megérkező könyvekről, aktuális folyóirat tartalmakról, DVD-kről készülő ajánlókat tegyünk közzé. Emellett szeretnénk volna felhívni a figyelmet a város irodalmi és kulturális programjaira, valamint zalai szerzők megjelent műveire, művészeink új alkotásaira, fiatal tehetséges szárnypróbálgatásaira. Ezekhez a tartalmakhoz további linkeket, hivatkozásokat kapcsolhatunk az országos irodalmi és kulturális kínálatból (pl. a 27. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál eseményei, mely április 23-26. között került volna megrendezésre).

A tartalomról bővebben...

A Deák blog tematikus tartalma felöleli a könyvekről, irodalomról, kultúráról, az irodalmi élet szereplőiről szóló írásokat, szubjektív ajánlókat közöl könyveinkből, folyóiratainkból és audiovizuális dokumentumainkból válogatva; emellett közzé tesz kulturális eseményekről szóló tájékoztatókat könyvtáraink vagy a város programjairól, illetve országos kulturális rendezvényekről is. Kitekintőt nyújt hasonló témájú oldalakról. Ismertetőt közöl könyvekhez kapcsolódó érdekességekről, irodalmi díjátadókról. Utalunk társoldalainkra, pl. a Deák+kert online irodalmi és kulturális portál tartalmai.

Aki szereti a változatos hírtartalmakat, az most a blogon csemegézve megtalálhatja legújabb kreatív ötletünk megvalósulását, *A kis herceg* könyvtárosok által felolvasott hangoskönyvét. Emellett tavaszi könyvajánlót, természettel kapcsolatos folyóiratokat, földrajzi utazási magazinok ajánlóit, és persze játékot is. A krimi műfajt kedvelőknek kvízzjáték, az olvasást kedvelőknek könyvbíngó is elérhető. Emellett a helyi hírekből válogatva ajánlónkban olvasható a Göcseji Múzeum - Élet Zalaegerszegen a koronavírus járvány idején c. gyűjtemény gyarapító projektje. Meg kell még említenünk a Göcseji Falumúzeum családfakutatás kezdeményezését (ez a felhívás megmozgatja, együttműködésre ösztönözheti a különböző generációkat) valamint a pedagógusok érdeklődésére is számot tartható múzeumpedagógiai online gyűjteményt. A felnőtteknek szóló ajánlóink mellett a gyermekirodalom friss híreiből is találhatnak bejegyzéseket olvasóink.

A járvány hatása...

A koronavírus járványhelyzet ezt a helyi ajánló tevékenységünket átalakította, mert rendezvényeinket, kötetbemutatóinkat elhalasztottuk, de a lapszám megjelenések (ld. Pannon Tükör) is az online térbe tevődtek át. Így mi is alkalmazkodunk az új helyzethez és tartalmainkat online eseményekkel színesítjük. Posztjainkban igyekszünk humoros, érdekes és minőségi irodalmi-kulturális bejegyzéseket közzé tenni.

Terveink...

A veszélyhelyzet elmúltával, az élet normális kerékvágásba való visszatérével szeretnénk ismét beemelni ajánlataink közé a könyvtár állományában megtalálható könyvek, és egyéb dokumentumok ajánlóit, helyi programokat, eseményeket. Ezek mellett továbbra is megtartanánk az országos vagy a nagyvilág színes híreit, mert a változatosság is bővítheti ismereteinket, és tágíthatja rálátásunkat az irodalmi, könyvtári vagy a kulturális élet gyöngyszemeire. Blogunkon a korábbi posztok folyamatosan elérhetőek, tartalmuk nem vész el, később elővéve ötleteket adhatnak (pl. könyvajánlók). Reméljük, hogy hamarosan helyi programokról is tudósíthatunk, és ezzel is olvasóink szolgálatába állhatunk.

Ne feledjék: <https://deak.blog.hu/> - az oldal megosztható, kedvelhető, sőt követhető!

deak.blog.hu/page/2

Melyik borító ez?

2020. július 03. 13:05 - DFMVK3

Szólj hozzá!

Címkék: szórakozás online játék

Könyves Bingo III.

2020. július 03. 13:05 - DFMVK3

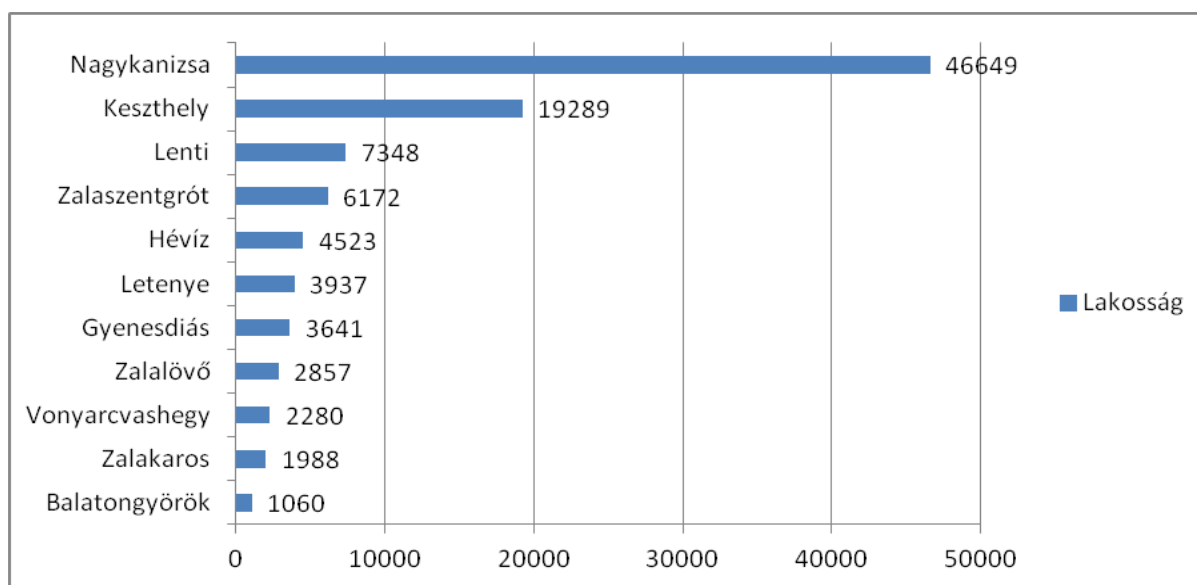
Tóth Renáta

ZALA MEGYE NYILVÁNOS TELEPÜLÉSI KÖNYVTÁRAINAK HELYZETE A 2019. ÉVI BESZÁMOLÓK ALAPJÁN

I. Bevezetés

Az aprófalvas településszerkezetű Zala megyének összesen 258 települése van, ebből 12 településen van nyilvános könyvtár (beleértve a megyeszékhelyen működő megyei hatókörű városi könyvtárat is), a többi 246 településen könyvtári információs és közösségi hely működik. Jelen tanulmány a 11 városi és községi nyilvános könyvtár beszámolóinak alapján készült, kiemelve a legfontosabb szempontokat.

A nyilvános települési könyvtárat működtető önkormányzatok között az 5000 lakos alatti települések száma Zala megyében összesen 7 (ebből 4 város: Hévíz, Letenye, Zalakaros, Zalalövő és 3 község: Balatongyörök, Vonyarcvashegy, Gyenesdiás), amelyek lakosságszám alapján a KSZR szolgáltatást is igényelhetnék a megyei hatókörű városi könyvtártól. Az 5001-10000 lakosú városok száma 2 (Lenti és Zalaszentgrót), ezen kívül 1 város (Keszthely) tartozik a 15001-25000 lakosú és 1 város (Nagykanizsa) a 40001-65000 lakosú kategóriába.

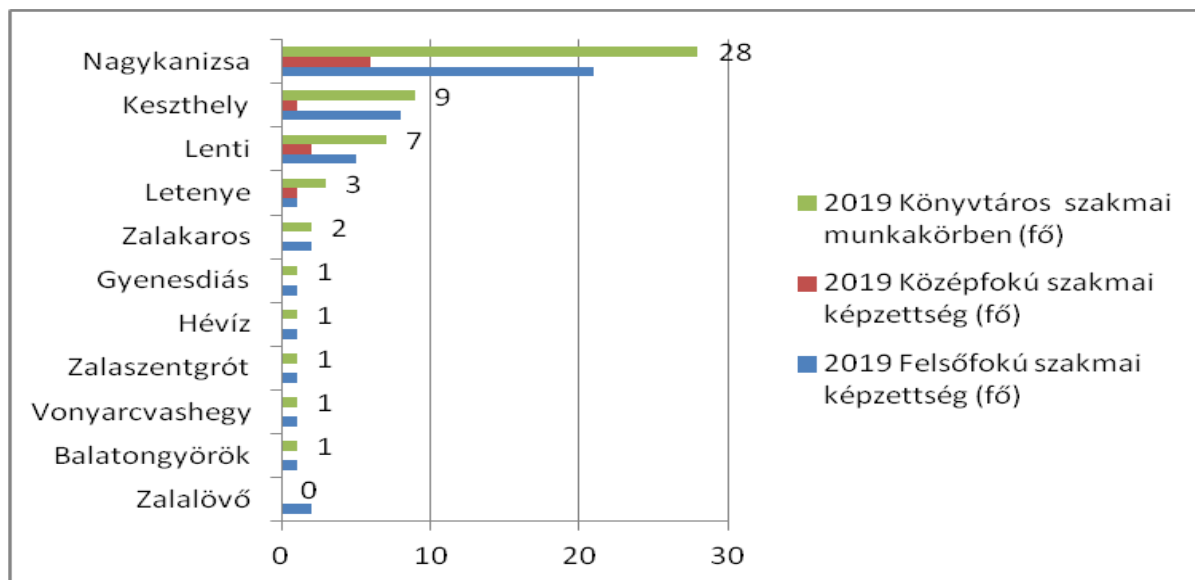

A három legnagyobb város (Nagykanizsa, Keszthely, Lenti) könyvtára önálló nyilvános könyvtárként működik, a többiek többfunkciós, összevont intézményként működnek (művelődési ház/közösségi ház és könyvtár). Iskolai könyvtári feladatot Zalakaros város nyilvános könyvtára lát el.

A könyvtárak a beszámolóikban kérésünknek megfelelően szöveges magyarázatokkal egészítették ki a táblázatok adatait. Volt, aki fényképpel is dokumentálta a könyvtári terek, a könyvtári bútorok állapotára vonatkozó megállapításait. A többfunkciós intézmények közül Gyenesdiás a közművelődési és a könyvtári tevékenységet összekapcsolva készítette el a beszámolót, a többiek csak a könyvtári tevékenységről írtak. SWOT analízist Gyenesdiás, Lenti, Letenye, Zalakaros, Zalalövő beszámolója tartalmaz.

II. Szervezeti kérdések

A 11 nyilvános települési könyvtárban összesen 54 könyvtáros dolgozott 2019-ben, ebből 28 fő Nagykanizsán. A felsőfokú szakirányú végzettségűek száma 44 fő, a középfokú végzettségűek száma 10 fő.

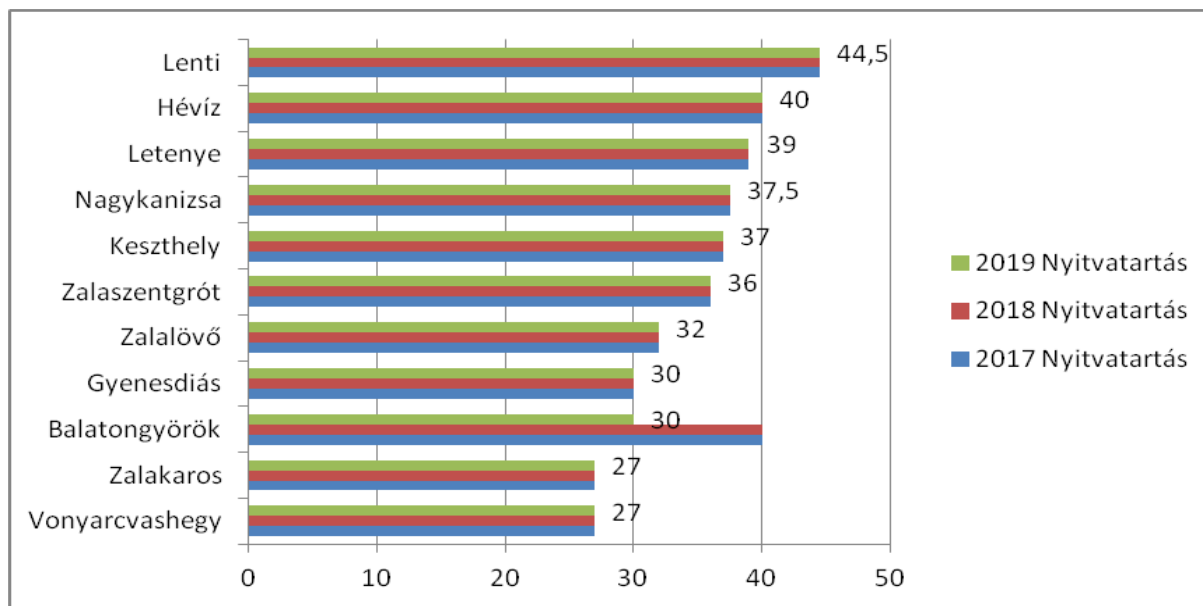
A gyűjtemény nagysága az épület, a berendezés állapota, az eszközellátottság, a kölcsönzési mutatók meghatározó fontosságúak, de az ott dolgozó szakemberek száma az egyik legfontosabb mutató egy könyvtárban. A könyvtáros munkaideje 100 %-át nem töltheti a nyitvatartás biztosításával, mert időt kell szánnia a gyűjteménykezeléssel kapcsolatos feladatok ellátására is. Az egyszemélyes könyvtárakban dolgozó kollégák részvétele szakmai napokon, továbbképzéseken nehezen megoldható.

Figyelembe véve, hogy a települési könyvtárakban 1000 lakosonként minimum 0,5, önálló könyvtárban 1,5 fős személyzet szükséges, további könyvtáros/ok felvétele javasolt Vonyarcvashegyen, Gyenesdiáson, Hévízen, Zalaszentgróton.

III. Szakmai működés

1. Nyitvatartás

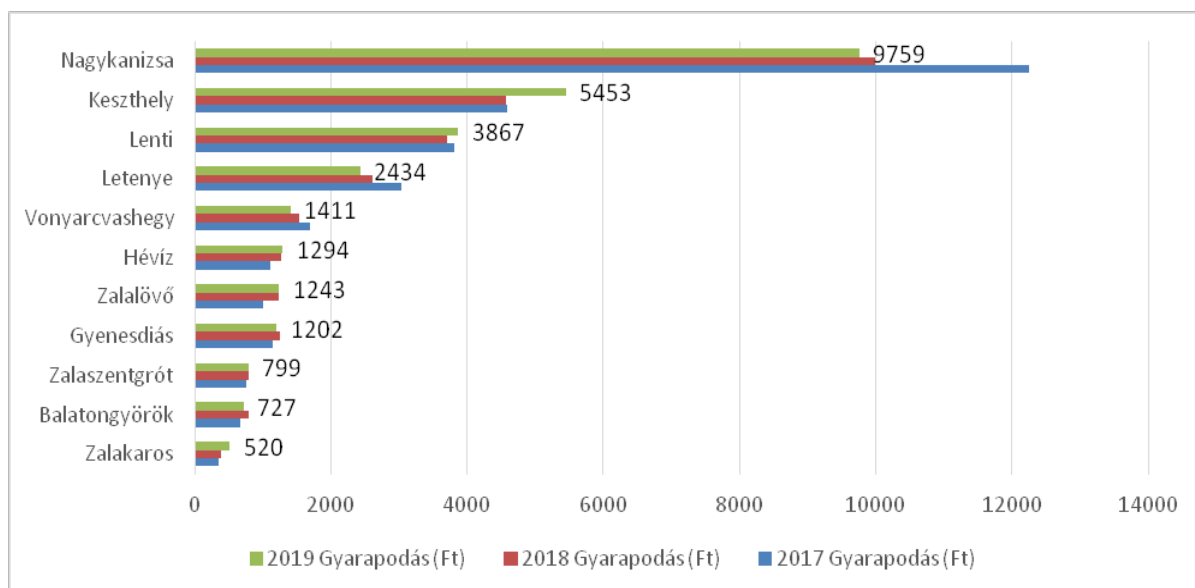
A megyében a lenti könyvtárban a legmagasabb a heti nyitvatartási órák száma, 44,5 óra. Eléri a 40 órát még Hévíz könyvtárának nyitvatartása, a legalacsonyabb pedig Zalakaroson és Vonyarcvashegyen, 27 - 27 óra. Önálló könyvtárak esetében ugyanakkor minimum heti 30 óra nyitvatartás szerepel az ajánlásban. A nyitvatartási időt befolyásolja a könyvtáros személyzet nagysága.

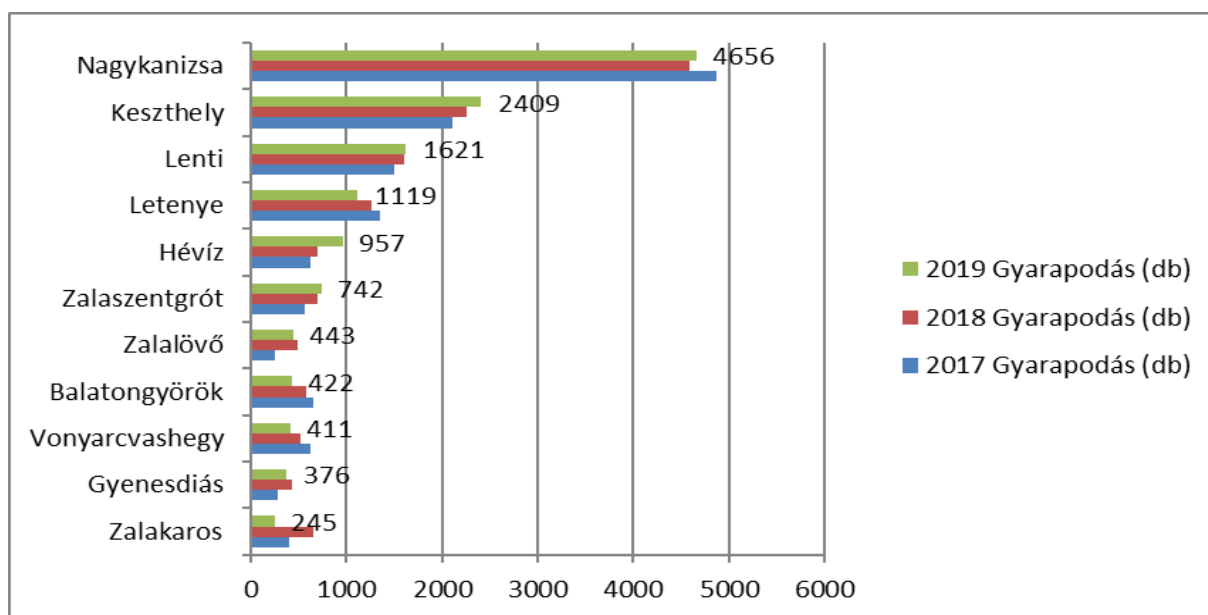
A könyvtárak mindegyike nyitva tart 16 óra után is, így teljesül, hogy munkaidőn túl is elérhetőek a szolgáltatások. Hétvégén a nagyobb könyvtárak általában 4 órát vannak nyitva. Nincs hétvégi nyitvatartása Gyenesdiásnak és Vonyarcvashegynek. A keszthelyi és balatongyöröki könyvtár nyáron strandkönyvtárat is működtet már évek óta.

2. Gyűjteményfejlesztés, feltárás, állományvédelem

A megyében még mindig Nagykanizsának a legmagasabb a beszerzési kerete, bár az előző évekhez viszonyítva csökkenést mutat. Az 5001-10000 lakosú 2 település közül Zalaszentgróte nagyon elmarad Lenti könyvtárának dokumentum beszerzési kiadásától, 799 ezer Ft volt 2019-ben. Jóval kevesebb, mint az 5000 lakos alatti kistelepülések beszerzési összegének átlaga. Az 5000 lakos alatti települések között legmagasabb Letenyén, ahol szintén évről évre kevesebb ez az összeg.

A gyarapodás a darabszámokat tekintve a következőképpen alakult az elmúlt három évben.

Az 1000 lakosra vetített arány árnyaltabb képet mutat. Ebben az összehasonlításban Balatongyörök kiemelkedik az 5000 fő alatti települések sorából, de Letenyének és Hévíznek is magas a gyarapodása.

Települési kategória	Település	1000 lakosra jutó állománygyarapításra fordított összeg (Ft)	1000 lakosra jutó állománygyarapodás (db)
5000 lakos alatti település	Balatongyörök	686 000 Ft	398 db
	Zalakaros	261 000 Ft	123 db
	Vonyarcvashegy	619 000 Ft	180 db
	Zalalövő	435 000 Ft	155 db
	Gyenesdiás	330 000 Ft	103 db
	Letenye	618 000 Ft	284 db
	Hévíz	286 000 Ft	226 db
5001-10000 lakosú település	Zalaszentgrót	129 000 Ft	120 db
	Lenti	526 000 Ft	220 db
15001-25000 lakosú település	Keszthely	283 000 Ft	125 db
40001-65000 lakosú település	Nagykanizsa	209 000 Ft	100 db

A dokumentumtípusokat vizsgálva megállapítható, hogy a beszerzési arányok mindenhol követik a változó igényeket, azaz CD-t, DVD-t egyre kevesebbet veszünk. A vásárlás mellett a dokumentumok gyarapítását segítik a Nemzeti Kulturális Alap pályázatai és az ajándékkönyvek. A könyvtárak többsége a KELLO-tól vásárolja a könyveket, de akad, aki más forrásból, pl. a Bookline-től szerzi be a dokumentumokat.

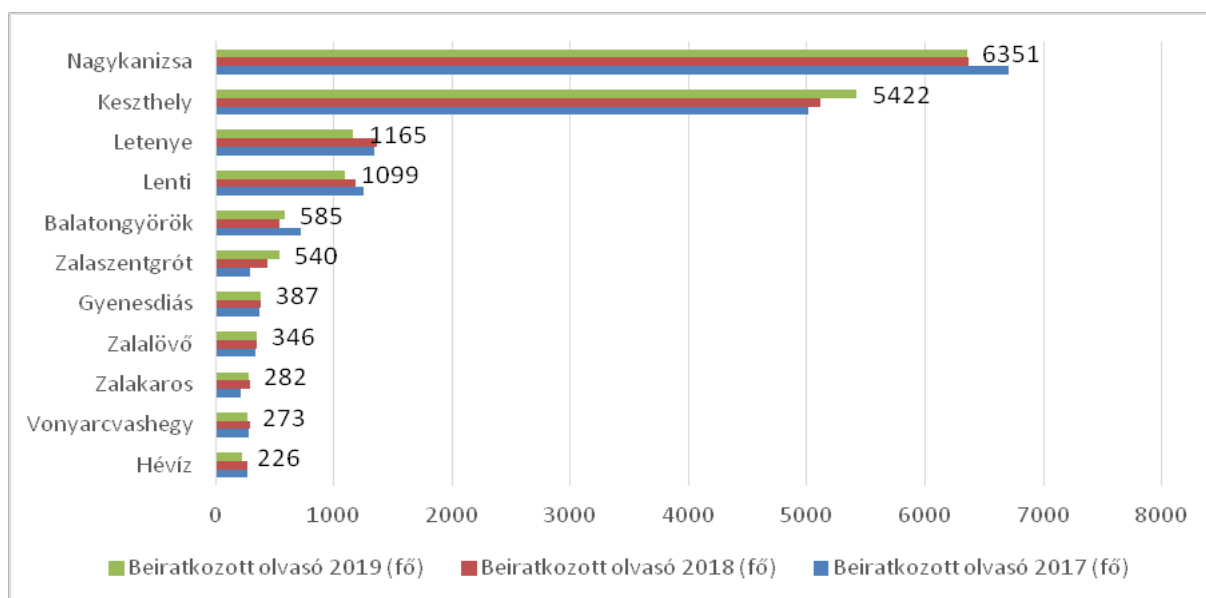
Nagyobb mértékű állományapasztás volt 2019-ben Zalakaroson, Lentiben, de Zalalövön és Nagykanizsán is folytatták a tervszerű állománykivonást. Az apasztást, a korszerű gyűjtemény

kialakítását továbbra is javasoljuk a nyilvános könyvtáraknak, hiszen a legtöbb településen gondot okoz a raktározás, jellemzőek a zsúfolt polcok.

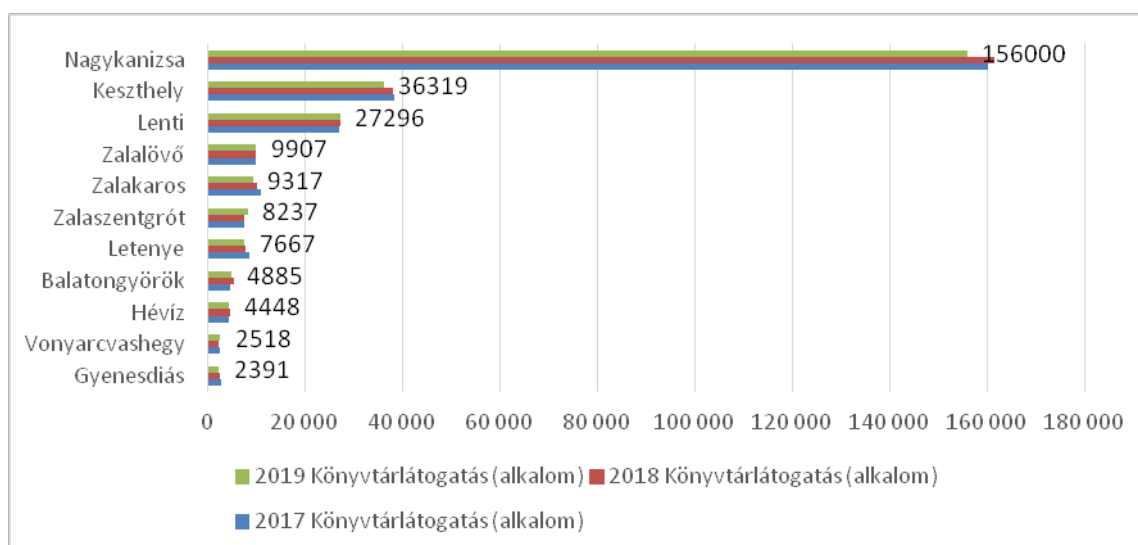
3. Könyvtárhasználat

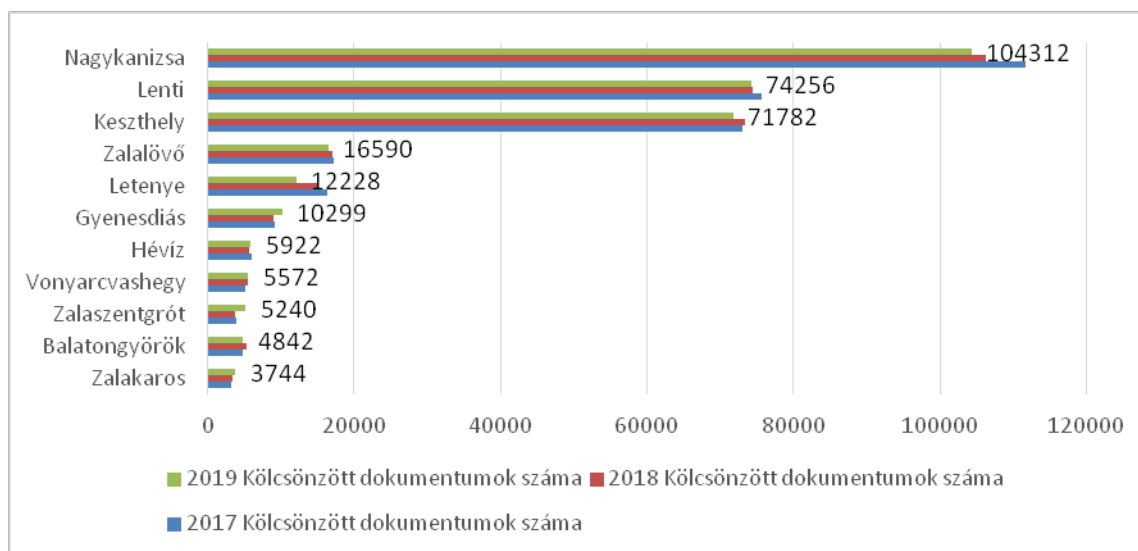
Az elmúlt 3 év legfontosabb könyvtárhasználati mutatóit tartalmazzák az alábbi diagramok. A tavalyi évben a megye 11 nyilvános települési könyvtárába összesen 16676 fő iratkozott be, 268985 könyvtári látogatást számoltunk össze, és 314787 db dokumentumot kölcsönöztek az olvasók. A 2018. évi adathoz képest megyei szinten kissé csökkent a beiratkozások és a kölcsönzések száma, de egyes könyvtárakban volt egy kis emelkedés.

Az 5000 fő alatti településeken a *beiratkozások* átlaga 466 fő, ez alatt teljesít Letenye és Balatongyörök kivételével mindegyik település. Ugyancsak nagy a különbség az 5001-10000 fős kategóriában Zalaszentgrót és Lenti adatai között is, de Zalaszentgrót szépen emelte a beiratkozások számok az elmúlt időszakban. A keszthelyi könyvtárban 312 fővel emelkedett a beiratkozottak száma, Nagykanizsán szinte nem változott.

A könyvtárlátogatások számában számottevő változás nem történt.

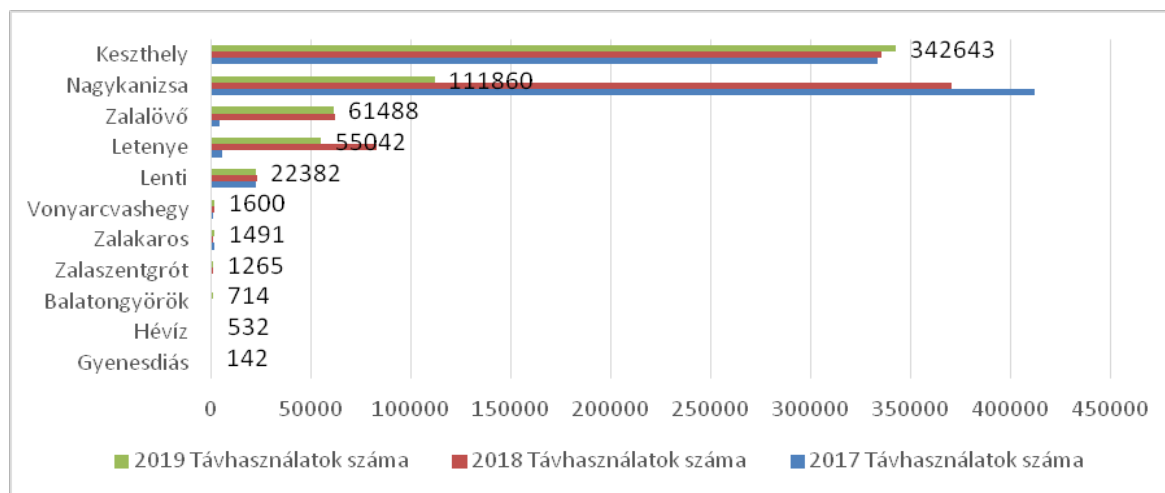
A kölcsönzött dokumentumok éves számának átlaga az 5000 lakos alatti települések nyilvános könyvtáraiban 8456 db, kiemelkedik Zalalövő, Gyenesdiás és Letenye kölcsönzési darabszáma.

A két 5001-10000 fő közötti lakosságszámú településen a kölcsönzések száma is nagy eltérést mutat. Lentiben 14-szerese a kölcsönzések száma, mint Zalaszentgróton. Ugyanakkor elismerés illeti meg Zalaszentgrótot, mert ez az adat is emelkedő tendenciát mutat, 1500-zal több a kölcsönzésük, mint 2018-ban. Keszthely és Nagykanizsa adatát nem tudjuk a megyében más azonos nagyságú település könyvtárának adatával összehasonlítani, csökkent a kölcsönzéseik száma.

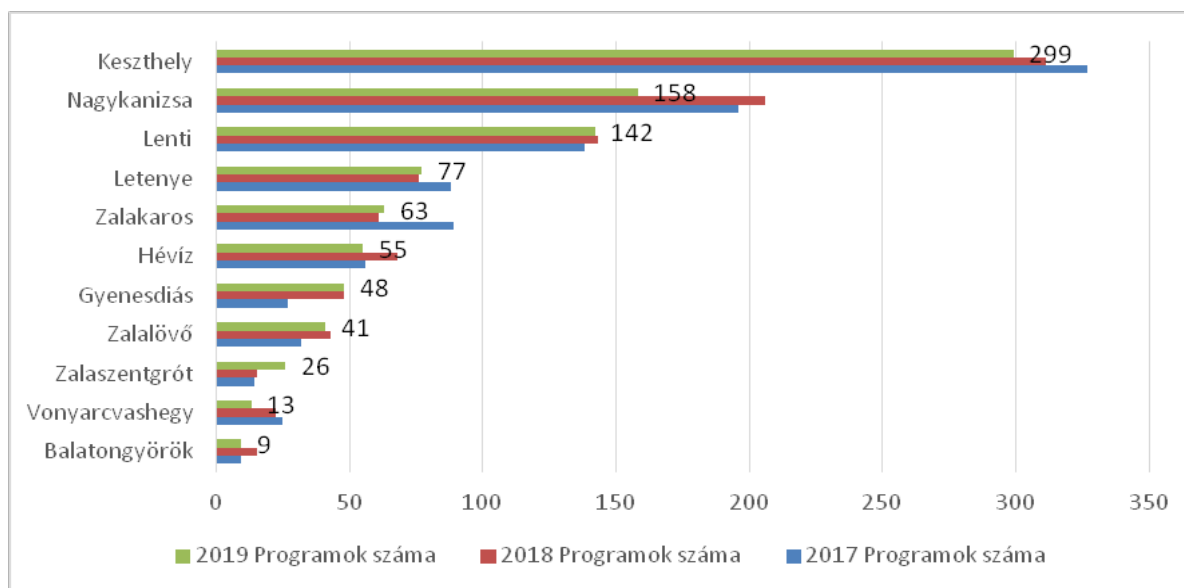
A 11 nyilvános könyvtárban a *könyvtárközi kölcsönzések* emelkedő tendenciát mutatnak. A küldött dokumentumok száma összesen 3174 volt 2019-ben. Egyáltalán nem volt könyvtárközi küldés 7 könyvtárban: Balatongyörök, Zalakaros, Hévíz, Gyenesdiás, Zalalövő, Zalaszentgrót településeken.

A könyvtárközi kölcsönzésben kapott dokumentumok száma összesen 1323 volt 2019-ben, ez is emelkedett. Egyáltalán nem volt könyvtárközi kapott dokumentum Gyenesdiáson.

A használói mutatók közül még a *távhasználat* lehet érdekes, mint vizsgálandó adat. Az elmúlt évekhez képest helycsere történt Nagykanizsa és Keszthely között, Nagykanizsán jelentős csökkenés figyelhető meg a távhasználatok számában. Ez a számolási módszerek egységesítésének is köszönhető. A nagyobb könyvtárakban egy stagnáló/csökkenő tendencia figyelhető meg, a kisebbekben egy stagnáló/emelkedő darabszám.

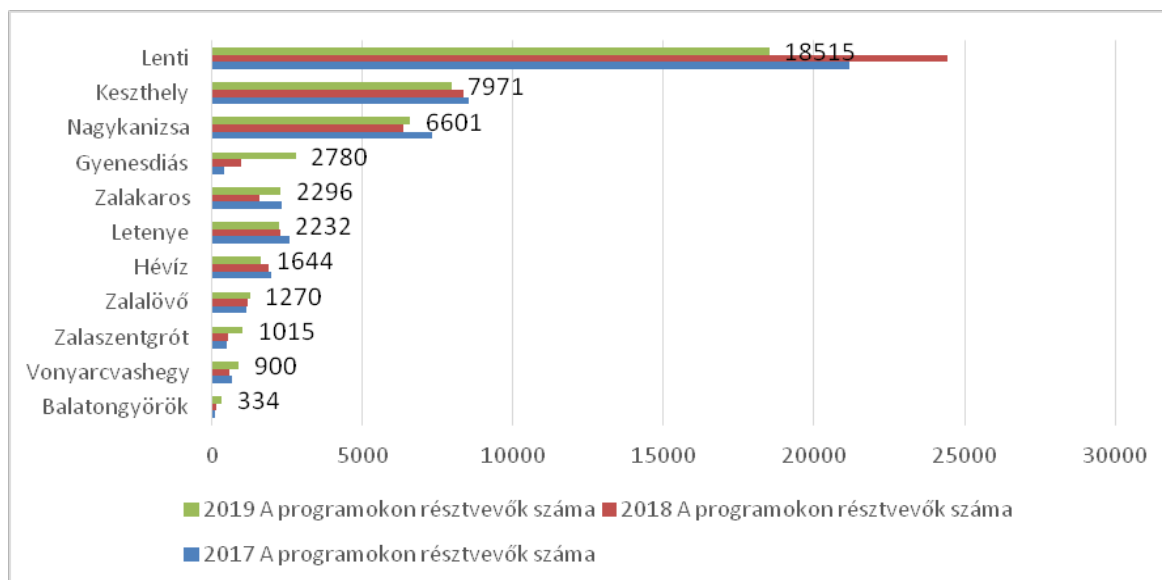
A könyvtári programokat vizsgálva érdekes, hogy számuk Zalaszentgrót és Letenye kivételével mindenhol csökkent, Gyenesdiáson nem változott.

Az összes könyvtárát tekintve mintegy 70-nel csökkent a programok száma 2018-hoz képest, de 2017-ben is több rendezvényt számolhattunk össze.

A települési nyilvános könyvtárakban tartott képzési programok közül a legtöbb program könyvtárhasználati foglalkozás volt (213), majd ezt követi az olvasási kompetenciafejlesztést, szövegértést fejlesztő képzés (176), de 60 digitális kompetenciafejlesztő képzést is tartottak a könyvtárak. Sehol nem volt engedélyhez kötött képzés, továbbképzés és nemzetiségek számára szervezett képzési program.

A programokon résztvevők száma is csökkent a teljes megyét figyelembe véve.

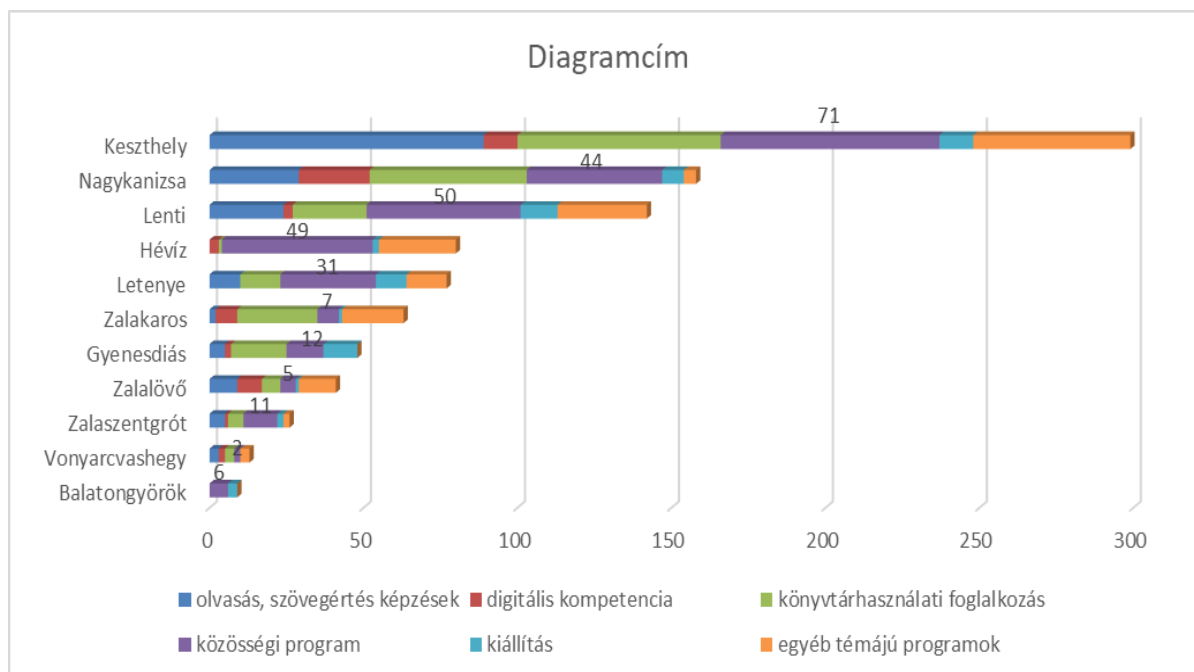

Lentiben történt egy jelentős visszaesés (6000 fő), ettől eltekintve a többi könyvtárban emelkedett a programokon résztvevők száma.

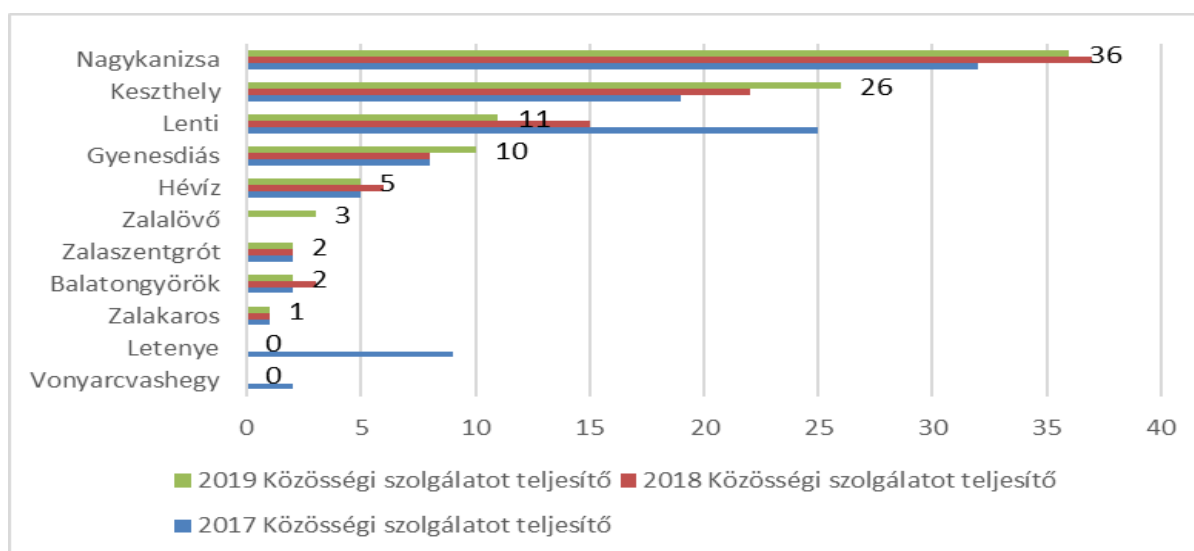
MŰHELY

A legtöbb kulturális közösségi program Keszthelyen volt (71), Lenti és Hévíz követi őket a sorban, aztán Nagykanizsa, ahogy alábbi diagramban is láthatjuk.

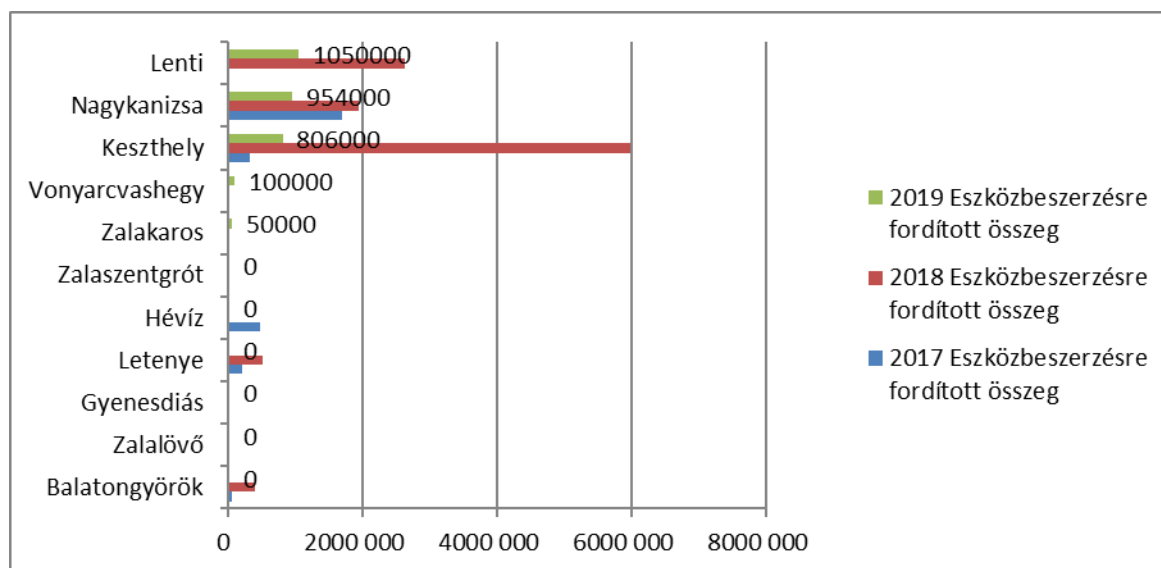
Minden településen jelen volt a kiállítás, mint programtípus. Kiállítások szervezésében kiemelkedik az 5000 fő alatti települések közül Gyenesdiás (11) és Letenye (10). A nagyobb települések közül Lentiben volt a legtöbb kiállítás (12)

A közösségi szolgálatot teljesítők száma megyei szinten nem változott az előző évekhez képest. Az önkéntes munka továbbra sem terjedt el, tavaly csak Nagykanizsának volt 2 önkéntese.

A fejlesztésre, eszközbeszerzésre fordított keret megyei szinten 2 960 000 Ft volt 2019-ben. Ez sokkal kevesebb, mint 2018-ban (11 437 800 Ft), de azt kell mondjuk, hogy nem tavaly lett kevesebb, hanem tavalyelőtt volt sok a keszthelyi könyvtár pályázatának köszönhetően.

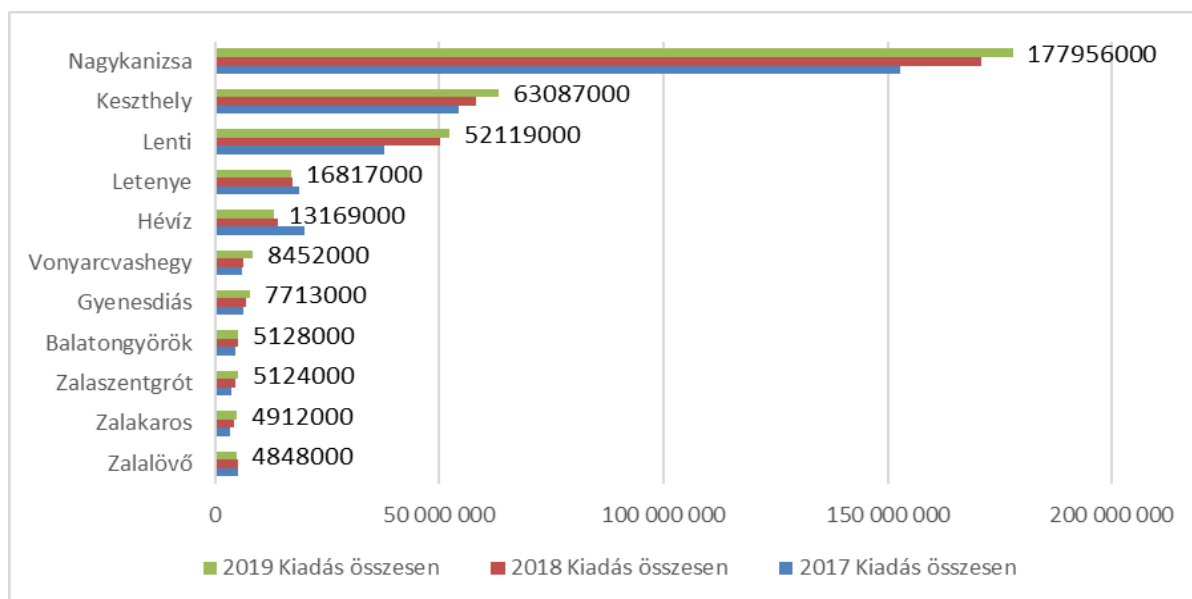

Babzsákfotelek, fejhallgatók kerültek beszerzésre Zalakaroson, számítógép Vonyarcvashegyen; nyomtatót, valamint Textlib modulokat vásárolt Keszthely könyvtára. Nagykanizsa is multifunkciós eszközt szerzett be, illetve informatikai fejlesztéseket hajtott végre (winchesterek cseréje SSD-re, hálózati adattár bővítés). A lenti könyvtárba egy nagy teljesítményű fénymásoló és mobiltelefonok kerültek.

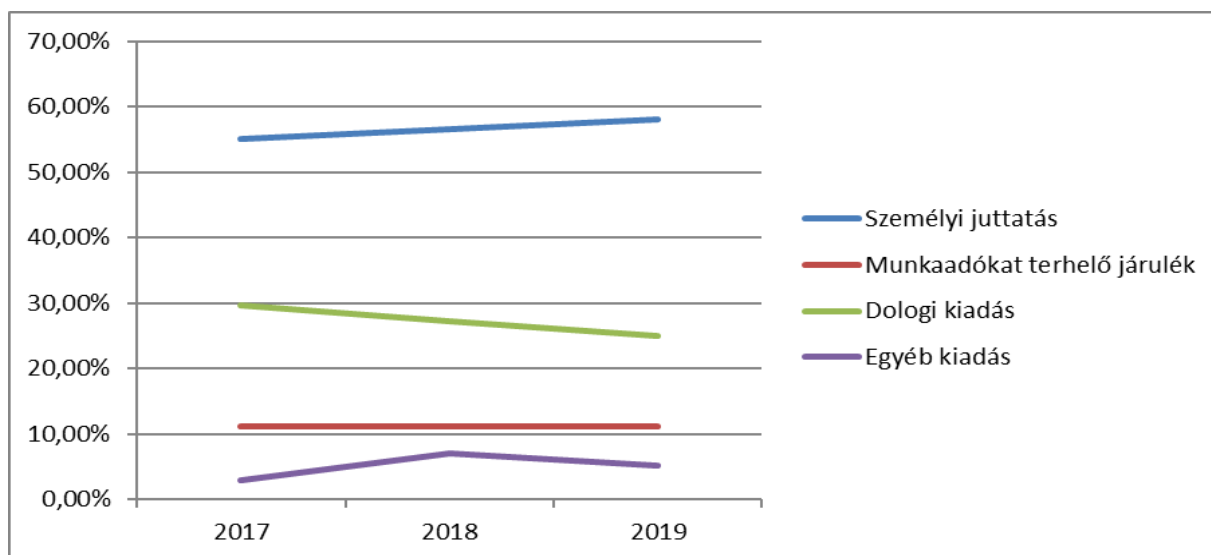
Az *innovatív* megoldások közül néhányat említünk meg, ezzel is ötletet meríthetünk saját intézményünk fejlesztéséhez, illetve megpróbálhatjuk azokat mi is megvalósítani könyvtárunkban.

- Keszthelyen a Textib integrált rendszer használatáról készítenek a kezelést megkönnyítő videókat.
- Lenti könyvtára csatlakozott a „Nincs időm olvasni” kihíváshoz, az egyes témákhoz olvasnivalókat ajánlanak. A „Posztolj verset az utcára” kezdeményezéshez csatlakozva ünnepelték a költészet napját. Könyvtári foglalkozásokkal vettek részt a Községek Hete programsorozatban.
- „Kitűzővel a madarakért” – A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület természetvédelmi kampányában vett részt a letenyei könyvtár. „Letenye képeslapon”- régi képeslapok gyűjtése volt Letenye és környékéről. Vendégváró idézetekkel várják az olvasókat a jeles napokon, ünnepeken.
- A Halis könyvtár az iskolai értesítők összegyűjtésében jeleskedett, együttműködve az OPKM-mal. Halissuli – ismeretszerzés és könyvtár, 50 témanap és 2 tábor valósult meg 2019-ben.
- Zalaötvön multifunkciós oktatóteremmel lettek gazdagabbak.
- Zalaszentgrót a közösségi médiában való szerepvállalással tűnt fel, a honlapjuk is megújult. Sikerült felújítani a gyermekkönyvtári bejáratot, tinisarokkal is bővültek. Saját készítésű kiállításokkal színesítik a programok palettáját.

A kiadások tekintetében a legmagasabb költségvetéssel Nagykanizsa bír, 177 956 000 Ft az éves költségvetésük. Letenye, Hévíz és Zalakaros kivételével minden településen emelkedett a kiadások összege.

A személyi kiadások a bérek (garantált bérminimum) emelkedése miatt emelkedő tendenciát mutatnak, miközben a munkaadókat terhelő járulékok nagyjából állandóak voltak. Mivel a bérköltségek magasabbak lettek, a dologi kiadásokat kellett lefaragni, azok csökkenést mutatnak.

A települési könyvtárak kiadásainak közel 2/3-a (58%) személyi költség, a többi dologi és egyéb költség.

Dóráné Mészáros Anikó

EGY KISEGÉR KALANDJAI A DFMVK GÁBRIEL JÓZSEF KÖNYVTÁR ÉS MŰVÉSZETI MŰHELYBEN

A zalaegerszegi Izsák Imre Általános Iskola és a DFMVK Gábor József Könyvtára már egy ideje Ruminivel éli a mindennapjait; erre példa a 2019. június 24-től közös szervezésben megtartott 1 hetes olvasótábor is, melynek fő témája Berg Judit Rumini c. könyve volt. Így 2019-ben a HEBE Kft. által szervezett őszi olvasóverseny meghirdetésekor nem volt kérdés, hogy nevezünk.

Az első forduló írásbeli feladatokat tartalmazott (igaz-hamis, tedd sorrendbe az eseményeket, ki mondta kinek), valamint 3 kreatív munkát. El kellett készítenünk egy hajónaplót, egy tablót könyvtárlátogatásról, valamint Rumini hajójának mását, a Szélkirálynőt.

A 2. fordulóban egy diorámát, egy képregényt és egy térképet kellett megalkotnunk. A Pelevári-bazár másának elkészítése nehéz feladatnak bizonyult, de így is igyekeztünk mutatós munkát kiadni a kezünk közül. Képeket kerestünk hozzá, hogy egy hátsó képmontázzsal alapot ragaszthassunk a bazárnak, melyet aztán apró termékekkel mindannyian díszítettünk, ragasztottunk. Egy Pelevári bazárban nagyon nehéz meghatározni, hogy kikkel találkozunk, ezért aranyos rágcslókkal rendeztük be: bepillantva a hétköznapiakba. A 2. forduló következő kihívása a képregény készítése volt. Kidolgoztuk a történetet, megfogalmaztuk a mondatokat, majd képregénnyé formáztuk flipbook módszer alkalmazásával.

A 3. fordulóban az igazi kihívást a lapbook elkészítése okozta. Mivel ezzel a technikával még nem dolgoztunk, bizony sok böngészés, ötletelés előzte meg a megvalósítást, hogy tartalmilag és esztétikailag is megfeleljünk a követelményeknek. A téli szünet sem volt a segítségünkre, így az ötletek csak a virtuális térben találkoztak. A könyvtárban sok-sok óra telt el azzal, hogy csinosítottunk, szöveget írtunk, ragasztottunk, rajzoltunk, nyomtattunk...

A programra országosan 51 csapat nevezett, amiből harmadik helyezést értünk el. A tagok: Bárdossy Csenge, Soós Piroška, Varga Zoé (4.b) - felkészítő: Csaplár - Nagy Franciska

MŰHELY

A Hebe Kft. által szervezett Őszi olvasóverseny résztvevőinek munkáiból (I)zsákos kalandozások Ruminivel idegen vizeken címmel új pihenősarkot alakítottunk ki a DFMMVK Gábor József Könyvtár és Művészeti Műhelyében az Izsák Imre Általános Iskola új épületszárnyában. A Harry Potter Corner mellett ez az új hangulatos sarok is várja olvasóit.

Csaplár - Nagy Franciska

A KIS HERCEG – HANGOSKÖNYV SZÜLETIK

Azt gondolnánk, a mai kor felgyorsult információ áradata mellett, a percnyi hírnevek és a vizuális „függőségek” korában, nincs 5-10 percünk leülni és mást hallgatni, ahogy felolvas egy részletet vagy csak beszél valamiről. Igenis igény van a hallgatható tartalomra, akár munkába menet, akár a kutyát sétáltatva, autóban vagy buszon ülve hallgatnak a zenék mellett irodalmi szövegeket is az emberek. A vírushelyzet miatt is megnőtt az online elérhető tartalmak iránti igény.

Munkatársaimhoz intéztem a felhívást: önkéntes vállalással A kis herceg című könyv 27 fejezetére felolvasókat keresünk. A legtöbbben még sosem csináltak ilyet, ezért szükség volt külön felkérésre is. Összesen 18-an olvastak fel, a felvételt mindenki maga készítette otthonában. Egyeztettük a technikai igényt, a formátumot. A cél az volt, hogy valamilyen formában felkerüljön online térbe, így kézenfekvőnek bizonyult a könyvtár Youtube csatornájára feltölteni. Innen könnyen osztható, terjeszthető. Ez viszont videós felület, amihez képet is érdemes társítani. Az egyes fejezetekhez az eredeti rajzokból animáció készült, ennek megvalósítása sem volt könnyű feladat. A felolvasások elkészítése és összeállítása végül egy teljes hónapot vett igénybe.

A kész anyagot az ACSJTK Youtube csatornájára töltöttem fel. A közreműködőkön túl munkatársaink többsége megosztotta az ismerősei körében, pár nap alatt 500 fölé ugrott a megtekintés. A helyi újság riportere számolt be róla először a Zalamédia és a Zaal felületén - az előbbiben a cikk több, mint egy hónapig a portál 10 legolvasottabbja között volt. Ezt követte egy televíziós riport, majd egy rádió interjú, ami egyaránt megjelent a helyi és az országos katolikus rádió éterében is.

A hangoskönyv így elérte célját. Egy nehéz időszakban mutatott példás összefogást a könyvtár munkatársai részéről. Számos biztató jelzést kaptunk olvasóink és a könyvtárat nem használók köréből is, hogy hallgatják és továbbadják a produktumot. Ajánlottuk a Vakok és Gyengénlátók Zalaegerszegi Kistérségi Egyesülete tagjainak. A gyermekkönyvtáros kolléganő a 10-14 évesek számára szövegértést és feldolgozást segítő feladatlapot készített A kis herceg c. könyv egyes fejezeteihez, amelyet a hallgatás során kellett kitölteni.

Kocsis Tamás

KÖNYVTÁRMOZI SZAKMAI NAP

A kecskeméti Katona József Könyvtár látta vendégül az ország megyei könyvtárainak igazgatóit, KSZR csoportvezetőit és a megyei KönyvtárMozi felelősöket a szakmai napon, 2020.08.25-én.

Elsőként **Ramháb Mária**, az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke, a Katona József Könyvtár igazgatója tartott egy történeti áttekintést a KönyvtárMozi öt évéről. Elmondta, hogy 2015. június 25-én volt az első konferencia a KönyvtárMozi indulásáról. Szólt a szakmai napokról, a honlapról, a segítő partnerekről (NAVA, Kecskemétfilm, Nemzeti Filmarchívum Kft.). Ismertette a főbb statisztikai mutatókat (létszám, vetítések, népszerű filmek). A KönyvtárMozi elterjedését számos pályázat segítette (MMA, NKA – kb. 50 millió Ft), ezekből valósultak meg többek között az egységes képet, logót mutató promóciós anyagok. A KönyvtárMozi 5 éves működése alatt számos módszertani füzet látott napvilágot pl. Cigánymesék 1-4., Csapó, Filmbörze, KönyvtárMozi ötletek, kreatív, játékos feladatok. Egy új partner megjelenéséről is beszámolt (Siriat Zrt.), akinek segítségével bővíthetjük a filmes kínálatot. Előadása végén levetítette a Móra-Net TV által Pusztamérgesen felvett és a híradóban levetített könyvtármozis rendezvényt.

A második előadó **Moravcsik László** vezető kormányfőtanácsos volt, aki korábban a Magyar Máltai Szeretetszolgálat munkatársaként évtizedeken át dolgozott a nyomorban élő romákért, ők alakították ki a segítség módszertanát. Mindig a szükségletek mentén dolgoznak azóta is (pl. munkába járás segítésére kisbusz vásárlásával, ifjúsági ház kialakítása a helyi kocsmából, gyerekházak, óvodák létrehozása, foglalkoztatás segítése asztalos üzem, savanyító üzem létrehozásával, kultúra támogatása stb.). Számos fotóval illusztrálta az elért eredményeiket. Az előadása címe: Lehet-e a jelenlét roma stratégia? volt, s beszélt a magyar EU elnökség Roma Keretstratégia 2011-es elfogadásáról, melynek hatására több nemzeti program indult el, pl. a 10 éves kormányzati elköteleződés a 300 leghátrányosabb település felzárkóztatására – 9 megyét érint, főként Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon.

A harmadik napirendi pont egy **kerekasztal beszélgetés** volt az együttműködő (filmes) partnerekkel: Buglya Sándor a Dunatáj Alapítvány és a Magyar Művészeti Akadémia képviselőjében, Mikulás Ferenc a Kecskemétfilm kft. tulajdonosaként, Ráduly György a Magyar Nemzeti Filmarchívum, s Répászky Lipót a NAVA képviselőjében vett részt a beszélgetésben. Elmondták, hogy ki mikor került kapcsolatba a KönyvtárMozival, s mivel foglalkoznak elsősorban. Felajánlások is történtek, pl. az MMA a művészekről készített portréfilmeket tenné be a KönyvtárMoziba. Felhívták a figyelmet az **alapfilmek.hu** oldalra, mely a Nemzeti Filmintézet Filmarchívum oldalán található, s a magyar filmek leírása mellett tanári segédanyagot is találunk a feldolgozáshoz.

Két könyvtári szolgáltató hely is bemutatkozott, ahol használják a KönyvtárMozi szolgáltatást. **Katymár** Szerbia határán fekszik, a lakosság száma 1690 fő. Nagy, felújított könyvtára van főállású könyvtárossal. 2015-ben csatlakoztak a KönyvtárMozihoz, eddig 175 filmet néztek meg. Vetítenek ovisoknak, iskolásoknak és felnőtteknek egyaránt, majd fejtörőkkel, kvízzel, könyvajánlóval, beszélgetéssel színesítik a rendezvényt. A közönségszervezés ott sem könnyű, a szervezett csoportokon kívül a lakosságot személyes megszólítással, Facebookon, plakáttal próbálják bevonni. Ha jó a program, akkor behozzák egymást az emberek.

Imrehegyen a könyvtár az IKSZT-ben működik. A település 668 lakosából 471 fő tagja a könyvtárnak. Egy helyi származású fiatalember a könyvtáros, s ő a személyes megkeresést, telefonhívást részesíti előnyben. Gyakran egyéb rendezvény előtt tart egy könyvtármozis vetítést. Fő közönsége az óvodás és iskolás csoportok, valamint a nyugdíjasok. Ő is színesíti a vetítéseket kvízzel, kézműves foglalkozással, bográcsolással. Minden vetítés végén közösen választják ki a következő filmet az általa felkínált öt lehetőség közül.

A szakmai nap zárásaként levetítették az elmúlt 5 év eseményeiről készített filmösszefoglalót, melyben több helyen (szakmai nap, konferencia) saját magunkat is felfedezhettük.

Számomra érdekes volt a Katona József Könyvtár megtekintése is ottani kedves kollégák vezetésével.

Czirákyné Tóth Edit

KONFLIKTUSKEZELÉS A KÖNYVTÁRAKBAN

"Minden konfliktus egy lehetőség arra, hogy közelebb kerülj saját magadhoz."¹

Intézményünk munkatársai a Könyvtári Intézet által szervezett *Konstruktív konfliktuskezelés hatékony tárgyalási technikákkal* (KASZB határozatszám: 25966-3/2018/KOZGYUJT) elnevezésű akkreditált tanfolyamon vettek részt 2020. március 3-6-án. A kihelyezett képzés zalaegerszegi helyszínén Lentiből és Keszthelyről csatlakoztak még hozzánk könyvtáros kollégák. A rövid összefoglaló a legfontosabb fogalmakat tartalmazza.

A konfliktus fogalma és fajtái

A latin *confligere* azt jelenti, összecsap, amely összecsapás történhet egy egyéni vagy csoporton belül, illetve személyek és csoportok között gondolatban, érzésben, szükségletben, vagy viselkedésben. A felek között feszültség van, és legalább egy résztvevő közülük azt érzékeli, hogy szükségletei nem tudnak kielégülni. A konfliktusok, ellentétek alapja tehát gyakran valamilyen ki nem elégült szükséglet.

A konfliktusok lehetnek destruktívak, amikor legalább az egyik fél érdekei sérülnek, és általában komolyabb hatalmi különbség, vagy bizalomhiány van a felek között. A konfliktus ugyanakkor lehet konstruktív, építő jellegű is, ha sikerül kihasználni a benne rejlő lehetőségeket. Ilyenkor van egyet nem értés, vita, de a részt vevő felek ezzel együtt is arra törekednek, hogy találjanak olyan megoldást, ami mindenki számára megfelelő. Ezt a fajta hozzáállást nyerő-nyerő, vagy win-win megoldásnak is nevezik.

Konfliktusmegoldási stílusok

Elkerülő: Alacsony önérvényesítés és alacsony együttműködés jellemzi. Nincs, vagy alacsony a nyeresége a helyzetben.

Versengő: Magas önérvényesítés és alacsony együttműködés jellemzi. Magas saját nyereséget akar elérni.

Alkalmazkodó: Alacsony önérvényesítés, magas együttműködés jellemzi. Ebben a helyzetben a másik nyer.

Kompromisszumkereső: Közepes szintű önérvényesítés és együttműködés jellemzi. A már elfogadható közös nyereségre törekszik.

Problémamegoldó: Magas önérvényesítés és magas együttműködés jellemzi. A közös nyereséget próbálja maximalizálni.

Konfliktuskezelési módszerek hatékonyságuk szerint

Minimális hatékonyságú módszerek - távolról szemlélés („nem lehet beleszólni”); beletörődés; ráhagyja a másik félre; kényszerítés; halogatás; meggyőzés; megvásárlás; koalíciók alkotása.

Közepes hatékonyságú módszerek - szétválasztás, redukció; átadás a felettesnek vagy más részben érintettnek; másokkal próbálja megvalósíttatni elképzelését; nyílt verseny alkalmazása; segítségkérés.

Leghatékonyabb módszerek - a konfliktushelyzet tisztázása; önelemzés; a munkacsoport átszervezése; a közös cél megtalálása.

A konfliktusok az emberi együttélés és együttműködés természetes velejárói, jelenlétük a könyvtárakban is negatív hatással lehet a szervezet hatékonyságára, eredményességére, s kedvezőtlenül befolyásolhatják a szervezetről kialakult minőségképet is.

¹ (Tamás Kata- Asszertív Akadémia)

A szervező, irányító tevékenység egyik legfontosabb feladata a konfliktusok keletkezésének feltárása, mielőbbi feloldása. Az azonos tevékenységet folytató területekre általában jellemző, hogy a konfliktusok kialakulásának okai azonosak, így ezeket együttesen lehet vizsgálni és a megoldások is ugyancsak megközelítően azonosak. Ezért lehetséges országgyűlési törvényekkel, minisztériumi, főhatósági stb. rendeletekkel, intézkedésekkel akár országos, akár regionális konfliktushelyzetekre megoldást találni. Ez vonatkozik tulajdonképpen a könyvtárakra is. A különböző rendeltetésű, feladatú (tanintézeti, megyei, intézményi stb.) könyvtárakban a közös konfliktusok, célok alapján egységes megoldások lehetségesek.

Bármely vezetői tevékenységnek nagyon fontos része a konfliktushelyzetek keletkezésének, fejlődésének, irányának figyelése, amelybe megfelelő időpontban, megfelelő módon kell beavatkozni. Ez folyamatos tevékenységet követel meg a vezetőtől, s ehhez megfelelő mennyiségű információval kell rendelkeznie.

Könyvtárunkban ötféle konfliktus merülhet fel

1. konfliktus használók között: pl. ugyanazt az egy példányt szeretnék kivinni mindketten és emiatt vitába keverednek egymással
2. konfliktus használó és könyvtáros között: pl. lejárt határidejű dokumentumot hoz vissza az olvasó és késedelmi díjat kell fizetni, de ő állítja, hogy meghosszabbította online a könyvet
3. konfliktus munkatársak között: pl. több teher hárul az egyik kollégára, mint a másakra, emiatt adódhatnak feszültségek
4. konfliktus vezető és munkatárs között: pl. rendszeres késés miatt a vezető felhívja beosztottja figyelmét a munkaidő pontos betartására
5. konfliktus vezető és vezető között: pl. vezetői különbség a munkatársak felé irányuló elvárásokkal szemben

A konfliktuskezelés folyamata

1. A probléma (konfliktus) meghatározása.
2. Érzéseink és szükségleteink feltárása.
3. A lehetséges megoldás keresése.
4. A megoldások értékelése.
5. A megfelelő megoldás kiválasztása (döntés).
6. A megoldás megvalósítása.
7. A megoldás eredményességének utólagos értékelése.

A tréning – annak érdekében, hogy a könyvtárban előforduló konfliktusok időben és konstruktív módon feloldásra kerüljenek – alakította a résztvevők konfliktussal kapcsolatos attitűdjét, hasznos ismeretek átadásával fejlesztette konfliktuskezelési kompetenciáikat.

Az ismeretek átadása minden kolléga részére belső képzés keretében indokolt az egységes szemléletmód kialakítása érdekében.

Minden munkatárs felelőssége, hogy az általa észlelt, visszatérő, nem megoldott helyzetre felhívja a figyelmet.

Az olvasókkal kapcsolatos konkrét konfliktusok eredetének feltárása, a visszatérő esetekre azonos reagálás, a megoldás keresése érdekében rendszeres megbeszélésekre van szükség az olvasók kiszolgálásában részt vevő munkatársakkal. Ennek felelősei az olvasószolgálatok vezetői.

A munkatársak közötti konfliktusok feloldására elsődlegesen az érintettek kötelesek törekedni. Amennyiben erre szándék mutatkozik, harmadik fél ne vegyen részt a rendezésben. Megegyezés híján kérjük vezetőjük segítségét, aki az álláspontok rögzítésében, a megoldások végiggondolásában, a megegyezés akadályainak feltárásában működhet közre. Fontos, hogy a döntés joga továbbra is az érintetteknek maradjon. Ha a békítés nem vezet eredményre, a vezetők kérhetik mediátor segítségét is. A helyzetek feloldására határidőt kell megállapítani.

A megbeszélés lépései:

A tárgyalás fogalma: Olyan két vagy többoldalú kommunikáció, amelynek célja egy (vitatott) ügy szabad beleegyezésen alapuló elintézése (megállapodás). Konszenzuális technika, esetenként sokszereplős döntési folyamat, közös problémamegoldás.

A tárgyalási szituációról:

- Van konfliktus, vagy érzékelhető az eltérő, egymást kizáró igények, szándékok, érdekek léte (objektív körülmény)
- Van kölcsönös függőség (önkéntesség; egyeztetési kényszer); egyik fél sincs jelentős erőfölényben, amelyben mód van az egyoldalú érdekérvényesítésre
- A felek törekednek a konfliktus megoldására, s van esély a megegyezésre (tárgyalási készség - szubjektív körülmény)
- A téma körvonalazható és tárgyalásra alkalmas, rendelkezésre állnak /elérhetőek a szükséges információk
- Van mód, alkalom, készség, megfelelő tér és idő a tárgyalásra
- Van tárgyalóképes (felkészült) ember

Mikor tárgyalj?

- Ha elégedetlen vagy a jelenlegi helyzettel, s a tárgyalástól jobb eredmény várható, mint ami egyébként adott lenne számodra vagy más konfliktus- megoldási eszközökkel elérhető lenne (belépési kritérium)
- Van elegendő hatalmad, befolyásod, támogatottságod (erőforrásod), s tisztában vagy a másik fél erejével is
- Igényed van álláspontod bemutatására, s az összes érdekelt álláspontjának és igényeinek megismerésére
- Hasznos lehet a környezet tájékoztatása, befolyásolása
- Nincsenek pszichológiai gátak
- Időt kell nyerned

Mikor NE tárgyalj?

- Ha nem vagy érintett
- Ha a jelenlegi helyzet optimális vagy megfelelő (kockázat, befektetés)
- Ha többet veszíthetsz, mint nyerhetsz (túl nagy kockázat; a másik félnek kedveznek a körülmények, még változhat a helyzet a javadra)
- Nagy kockázata van a konfliktus elmélyülésének; nem bíznak a felek a sikerben
- Ha a másik követelése, igényei nem etikusak (olyasvalamit kell jóváhagynod, ami illegális, nem etikus, morálisan helytelen)
- Ha bármely okból úgysem tudsz vagy akarsz teljesíteni (pl. kapacitáshiány; hamis reményt ébresztenél)
- Ha a másik fél rugalmatlansága miatt nincs reális esély a megegyezésre
- Ha időszűkében vagy, esetleg nem vagy felkészült, nincs hatásköröd
- A halogatással jobb pozícióba kerülhetsz (nem érett meg a helyzet)

Elvárások a jó tárgyalóval szemben:

- reálisan összegezze, hogy mit vár és mit várhat a tárgyalástól
- ne féljen kérdezni
- legyen türelmes és kitartó, ne hagyja sürgetni magát
- merje képviselni az érdekeit (az indokolható maximumot kérni)
- törekedjen tisztességes tárgyalásra, ne operáljon trükkökkel (cél a win-win eredmény)
- hallgassa figyelmesen és aktívan a másik felet; indokolt esetben legyen rugalmas
- ha valamivel nem ért egyet, kérjen indoklást, bizonyítékot
- legyen képes együtt élni a bizonytalansággal (stressztűrés)
- tekintse játzmának a tárgyalást; legyen kreatív, kezdeményező (versenyszellem)
- ne akarja, hogy szeressék a partnerek, ne építsen az empátiájukra
- tudatosítsa magában, hogy a tárgyalás kétirányú utca (fogalmazzunk meg legalább 3 dolgot magunkban, ami a másik félnek fontos)
- tartsa szem előtt, hogy egy „nem” valójában nyitó tárgyalási pozíciót jelent

Példák

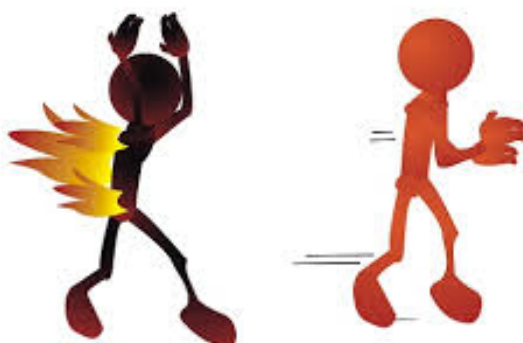
Konfliktus olvasó-olvasó között:

Az egyik asztalnál hangosan beszélgetett két felhasználó. Mellettük kutató munkát próbált végezni egy másik olvasó. Többször kérte őket, hogy halkabban legyenek, de nem hallgattak rá, így kérte munkatársunk segítségét. A könyvtáros a kompromisszumos megoldást választotta: egy távolabbi asztalhoz invitálta a hangoskodó olvasókat és felszólította őket, hogy csendben beszélgessenek, vagy hagyják el a könyvtárat. A probléma megoldódott: az olvasók elhalkultak, a kutató felhasználó is tudott dolgozni.

Konfliktus olvasó-könyvtáros között:

Az egyik olvasó ételt hozott be a könyvtárba és kivette a táskájából, hogy megebédeljen. Kollégánk megkérte- a könyvtárhasználati szabályzatra hivatkozva-, hogy fejezze be az étkezést, vagy hagyja el a helyiséget. A probléma megoldódott: az olvasó elnézést kért és eltette az ételmet.

Varga Ibolya

BESZÁMOLÓ AZ ÖNÉRTÉKELÉS A GYAKORLATBAN CÍMŰ ONLINE ELŐADÁSRÓL

A könyvtári önértékelés alapját a Közös Értékelési Keretrendszer adja (angol rövidítése: CAF – (Common Assessment Framework). A Könyvtári Minőségügyi Bizottság (KMB) az önértékelés folyamatának segítése érdekében 2010-ben kidolgozta a Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszert (KKÉK). A CAF 2013. évi változatának megjelenése után a bizottság a legújabb modellt alkalmazva, 2017-ben átdolgozta KKÉK-et, ami azon alapelve épül, hogy egy-egy szervezet teljesítményének színvonala, „kiválósága” a működés öt területének megfelelő irányításától függ. Ezek a területek: a vezetés, a stratégiaalkotás és tervezés, a munkatársak, a partnerkapcsolatok és erőforrások, a folyamatok.

A zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár 2015 tavaszán kezdte meg felkészülését a Minősített Könyvtár cím elnyerésére. Szakmai munkacsoportot hozott létre, melynek tagjait folyamatos értekezletekkel, tréningekkel segíti a közös munkában.

A Könyvtári Intézet által szervezett 2020. április 23-ai online továbbképzés is a pályázati anyag összeállításához nyújtott nagy segítséget. Az előadó a könyvtári önértékelés folyamatát, értékelését, tapasztalatokon alapuló gyakorlati tudnivalóit járta körbe. A Zoom program segítségével készített online szeminárium létszáma elérte a maximális 100 főt. A rendszer bemutatása, a használati instrukciók után teljes mértékben a százhalombattai Hamvas Béla Városi Könyvtár igazgatóhelyettesének mondandójára lehetett koncentrálni. Bajnok Tamara rutinos előadóként gyakorlati szempontból közelítette meg a témát, rengeteg példát tudott hozni, hiszen kollégáival már három önértékelésen vannak túl. Az előadó elmondta, hogy a Könyvtári Intézet Minőségmenedzsment oldalán megtalálhatók a pályázatokról szóló információk, a kiírások elérhetősége, a Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszere (továbbiakban KMÉR), az önértékelési táblázatok és bibliográfia szakirodalomról.

Az önértékelés fogalma: „Egy meghatározott követelményrendszernek megfelelő, rendszeresített, tematikus átvilágítás.” Az önértékeléssel és a minőségmenedzsmenttel azért is kell a könyvtáraknak foglalkozni, mert a kulturális törvény (1997. évi CXL 55. § (1) k.) előírja a nyilvános könyvtárak számára, hogy a szolgáltatásaikat a könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe véve kell szervezniük.

Az előadó azoknak, akik kevésbé ismerik a KMÉR-t egy rövid áttekintést adott struktúrájáról, a pályázati folyamatról, a KMÉR PDCA-elvű készítéséről és súlypontjairól. A KMÉR-nek differenciált a követelményrendszere, ugyanis három kategóriát fogalmaz meg a könyvtárak számára aszerint, hogy milyen szakmai létszámmal rendelkeznek, és milyen könyvtártípusba tartoznak. Ezek között a kategóriák között átfedés, átjárhatóság van. A KMÉR rugalmassága abban áll, hogy a könyvtár eldöntheti, hogy mely kategória felel meg a legjobban a szakmai céljainak, melyikkel tudja összeegyeztetni stratégiáját.

Ennek megfelelően a kategóriák:

1. kategória: 20 fő feletti szakmai létszámmal dolgozó könyvtárak, valamint a megyei hatókörű városi könyvtárak és az országos szakkönyvtárak számára.
2. kategória: 5 és 25 fő közötti szakmai létszámmal dolgozó könyvtárak, valamint a szakkönyvtárak és a felsőoktatási könyvtárak számára.
3. kategória: 1 és 6 fő közötti szakmai létszámmal dolgozó könyvtárak számára

A kategóriáknak megfelelően differenciált önértékelési táblázatot kell kitölteni, amely letölthető a Könyvtári Intézet oldaláról. A pályázó könyvtáraknak hasznos információ, hogy nincsen se nevezési díj, se pályázási küszöb, ponthatár amit el kell érni ahhoz, hogy pályázzni

lehessen. Ez utóbbi összhangban van a KMÉR filozófiájával: a könyvtárnak önmagához képest kell fejlődést elérnie.

A pályázó könyvtárak szakmai beszámolóját és önértékelését szakértők értékelik, ezt az írásos dokumentumot minden pályázó könyvtár megkapja. Mivel a Könyvtári Intézet is érvényesnek érzi magára vonatkozóan a PDCA-elvű működést, így a pályázati ciklus lezárulta után visszajelzést kérnek a pályázat teljes folyamatáról, ezt kiértékelik, és a tapasztalatokat beépítik munkájukba. Ez alapján került átdolgozásra, majd nyomtatásban kiadásra a KMÉR is – nyomtatott példány térítésmentesen kérhető a minoseg@oszk.hu címen.

A közintézmények kiválóságát úgy lehet mérni, hogy önértékelést készítenek, amelyben adott szempontok alapján megvizsgálják saját adottságaikat és eredményeiket. A szervezetek működését a KMÉR kilenc szempont, 9 kritérium alapján osztotta fel 5 adottság és 4 eredmény kritériumra. A KMÉR szerint egy adott intézmény kiválóságát annak eredményei tükrözik leginkább, ezért a 6 és 9. kritériumok, tehát az Ügyfélközpontú eredmények és a Kulcsfontosságú eredmények nagyobb súllyal esnek latba. Ezeknél, a többi kritériumtól eltérően nem 100, hanem 150-150 pontot lehet maximálisan elérni.

A könyvtár működési irányvonalait a kritériumok adják, amiket tovább bontanak alkritériumokra. Az alkritériumok értékelési szempontokra bomlanak, amik abban segítenek, hogy az irányvonalak mentén haladva a könyvtár meg tudja határozni, hogy hol tart. A jó pozícionálásra azért van szükség, hogy a könyvtár meg tudja határozni, és sikeresebben elérje a céljait. Az értékelési szempontok alapján tudjuk értelmezni, hogy milyen a könyvtár szervezeti kultúrája, így amelyik értékelési szempont nem értelmezhető az adott könyvtárra, azt ki lehet hagyni.

Az első kritérium felépítésén keresztül az előadó elmondta, hogy mind a kritériumokat, mind az alkritériumokat egy rövid szöveges meghatározás kíséri, ami leírja, hogy mit tartalmaz. Továbbá felhívta a figyelmet, hogy ezeket a meghatározásokat minden könyvtárnak

értelmeznie kell. Így az önértékeléshez szükséges értékelési szempontokat is egyesével végig kell gondolni, értelmezni kell. Az előadó előrevetítette, hogy ez az értelmezési folyamat ahhoz is elengedhetetlen, hogy jó önértékelést készítsen egy könyvtár, hiszen ha nem ugyanazt értik az értékelő kollégák az adott alkritérium alá tartozó értékelési szemponton, akkor elcsúszhat az önértékelés. Vannak olyan értékelési szempontok is, amit a könyvtárnak magának kell meghatároznia, például mit ért lojalitáson (pl.: 1. kategória; Vezetés, 1.1 alkritérium, f értékelési szempont)

A KMÉR-nek vannak mellékletei is, amik segítik a könyvtárosok munkáját. Ugyanis sem a KMÉR, sem a pályázati kiírások nem írnak elő kötelező dokumentumokat, amikkel a könyvtárnak rendelkeznie kell. Minden könyvtár maga határozza meg, hogy milyen dokumentumok alapján működteti a szervezetét. Iránymutatásként a KMÉR 5. számú melléklete tartalmaz egy listát a kritériumok értékelését támogató lehetséges dokumentumokról. További hasznos melléklet a 2. számú, mert ez mutatja be a kritériumok és alkritériumok belső kapcsolatát. Az előadó kiemelte, hogy az önértékeléshez elengedhetetlen, hogy a könyvtárak tisztában legyenek ezekkel a belső hatásmechanizmusokkal, hiszen ez segíti az önértékelés kiértékelését, a realisabb szervezatkép megfogalmazását.

Eztán az előadó áttért az önértékelést segítő, szintén a KMÉR mellékletében található önértékelési táblák alapos bemutatására. Mindegyik értékelő tábla hatfokozatú, 0 és 5 közötti pontszámmal lehet értékelni, hogy a szervezet hol tart az adott értékelési szempontban a PDCA- kör szerint. Az értékelő táblák értelmezése elengedhetetlen annak érdekében, hogy az értékelő realis pontszámot adjon az adott értékelési szempontra és ne keverje azt az iskolában adható jegyekkel. Értelmezve az adottság kritériumok értékelő tábláját (lásd KMÉR 3. számú melléklet) az előadó elmondta, hogy 0 pontot kell adnia az értékelőnek, ha a könyvtár nem folytat bizonyos tevékenységet, de akkor is, ha annak az adott értékelőnek nincsen információja róla. Ezen a ponton hívta fel a figyelmet a rutinos önértékelő-előadó a kommunikáció és információátadás, a tájékoztatás fontosságára, mert ez az alapja az önértékelésnek: minden értékelő azonos tájékozottsággal álljon neki az értékelésnek. A könyvtár akkor kaphat 1 pontot, ha vannak tervei; és ha az intézmény a terveknek megfelelően működik, akkor nem 5 pontot kell adni, hanem csak 2 pontot. Mivel azok a könyvtárak is működtetnek folyamatokat, amik nem foglalkoznak minőségirányítással. A minőségirányításnak is megvannak a szabályai. Attól még, hogy működik egy könyvtár, az nem azt jelenti, hogy a minőségirányítás szabályai szerint teszi. Ha a folyamatokba ellenőrzési pontokat építünk, ellenőrzéseket végzünk, hogy úgy működik-e a folyamat, ahogy jónak látjuk, akkor kaphat a könyvtár 3 pontot. Ha a kapott adatokat elemezzük, felülvizsgáljuk, és beavatkozunk, javításokat eszközölünk, akkor kaphat a könyvtár 4 pontot. 5 pontot arra adhatunk, ha ezt az ellenőrzési-értékelési-beavatkozási folyamatot már többször ismételtük.

Bajnok Tamara szakértőként részt vett a 2018-ban pályázó könyvtárak értékelésében, így több könyvtár önértékelésébe is beelátott. Ugyanis a szakértői munka része volt, hogy a helyszíni látogatások után a szakértők megosztották egymás közt tapasztalataikat, ami során kiderült, hogy általános az, hogy a könyvtárak túlértékelik magukat. Ez a túlértékelés származhat az értékelési szempontok pontozásának félreértelmezéséből is.

Az eredmény kritériumokat értékelő táblázattal összefüggésben (lásd KMÉR 4. számú melléklet) az előadó értelmezte az egyes pontokhoz tartozó szempontokat. 0 pont adható, ha nincsen adat, eredmény az adott értékelési szempont kapcsán. Ha megtörténik a mérés, a könyvtár dolgozik a folyamataival, de az eredmények romló tendenciát mutatnak, akkor 1 pont adható. Ha az eredmények stagnálnak, 2 pont; ha javulnak, 3 pont; ha jelentősen javulnak, 4 pont adható. Ha a kiváló eredményeket folyamatosan fenn tudja tartani a könyvtár, akkor lehet az adott értékelési szempontra 5 pontot adni. Itt megjegyezte az előadó,

hogy nem az számít elérésnek, hogy egyszer teljesítette a könyvtár a kiváló adatokat, hanem ha azokat folyamatosan szinten tartotta, legalább két évig. Hogyan is lehet szinten tartani? – tette fel a kérdést a százhalombattai igazgatóhelyettes. Azon kívül, hogy ott vannak a számszerűsített anyagok, például évente egyszer értekezletet lehet tartani az adott partnerekkel, tehát olyan tevékenységeket kell beépíteni, ami biztosítja azt, hogy szinten legyen tartva a jó eredmény.

Fel kell tenni a kérdést, hogy jól értékeljük-e az adottságainkat. Ha jó adottságaink vannak, de ez nem mutatkozik meg az eredményekben, akkor valamit rosszul csinálunk. A feladatunk ilyenkor: határozzuk meg az okot és hozzunk intézkedéseket.

Záró tételként az előadó az önértékelés 10 lépéses folyamatát ismertette, kommentálva azokat saját tapasztalataival. Elmondta, ha önértékelésről beszélünk, rendszerint a pontozást értjük alatta, de a feladat jóval többről szól. Kezdő lépésként meg kell hozni a döntést, hogy a könyvtár szeretne-e önértékelni. A döntés eredményét jól meg kell alapozni, tervezni. Ki kell nevezni a projektvezetőt, aki összefogja a munkát; ez az ember lehet a minőségirányítási tanács vezetője (továbbiakban MIT), de nem kötelező annak lenni, ez a könyvtár saját döntése. Az önértékelési csoport lehetőség szerint reprezentálja a könyvtár összetételét. Tagjainak száma a könyvtár méretétől függően 5-8 fő, de ha minden kollégával szeretnének elvégezni az önértékelést, akkor több csoportot is alkothatunk; a projektvezetőnek kell a csoportok munkáját is koordinálni. Hogy az intézményvezető részt vegyen-e, az gyakran visszatérő kérdés, a gyakorlat eltér, de a könyvtárosoknak kell eldöntenie. A vezető szolgálhat plusz információkkal is a szervezet működéséről, de jelenléte feszélyezheti is a kollégákat.

Az előadó utalt arra, hogy mennyire fontos a kommunikáció a jó önértékeléshez, de hozzáfűzte, hogy az önértékelést meg kell előznie egy tájékoztató, tanulási folyamatnak, ami során a kollégák elsajátítják a KMÉR értékelési szempontjait, azokat egyformán értelmezik; ismerjék meg, hogyan épül fel az önértékelés. A folyamat során a könyvtár munkája átláthatóvá válik.

Az önértékelés után érdemes készíteni egy a KMÉR szerkezetét követő önértékelési jelentést, amit a vezetésnek el kell fogadnia. Ennek a MIT által összeállított jelentésnek a tartalmát ismertetni kell a kollégákkal. A jelentés alapján készül az intézkedési terv, amiben jelöljük ki prioritásokat, felelősöket és határidőket. Ennek a végrehajtását érdemes a könnyebb beavatkozási pontokkal kezdeni, tehát amihez van erőforrás, és a végrehajtása nem igényel túl sok időt. Ez pozitív visszacsatolás, eredmény lesz a munkatársak számára, ami nagyban fogja ösztönözni őket a kitartást igénylő feladatokban. Előfordulhat, hogy az önértékelési jelentés alapján készített intézkedési terv miatt meg kell változtatni a stratégiát, de ez ne jelentsen gondot, módosítsa a könyvtár a stratégiáját! Ezt a tervet is ismertetni kell a kollégákkal, és vagy nyilvánossá kell tenni a könyvtár honlapján, vagy zárt, belső hálózaton, de a kollégák számára elérhetővé kell tenni. Elengedhetetlen, hogy az önértékelésben található eredményeket, következtetéseket beépítsük a könyvtár mindennapjaiba.

Az előadást pár személyes gondolat megosztásával zárta Bajnok Tamara: ők a munkát szakmentor segítségével kezdték meg, majd a kezdetektől számított nagyon aktív két és fél év múlva beadták pályázatukat a Minősített Könyvtár címre, amit el is nyertek 2016-ban. Megosztotta a hallgatósággal abbéli tapasztalatait is, hogy érdemes a munkatársaknak időt adni a kitöltésre, tehát ne munkaidőben, a munkájukkal párhuzamosan kelljen kitölteniük az önértékelést.

Az online tréning az újdonság varázsával hatott ránk, a téma aktualitása nagyon sokat segít a munkánkban.

Varga Ibolya

NAPRAFORGÓ CSALÁDBARÁT MŰHELYSAROK

Az Apáczai Csere János Tagkönyvtárban évek óta megrendezett játszóház elnevezése ez év januárjától lett Napraforgó Családbarát Műhelysarok. Minden hónap második szombatján kerül megrendezésre. A foglalkozások időtartama 10:00-12:00 óráig tart. A játszóház a könyvtár olvasótermében valósul meg, ahol összetolt asztaloknál dolgozunk. A megszólított célcsoport felöleli a óvodás kortól egészen a kiskamaszkorig tartó korosztályt. A játszóházi programok tervezésénél és megvalósításánál figyelembe vesszük a korosztályok sajátosságait és képességeit. Ez év januárjában *Játék a kupakkal, ötletes állatfigurák és díszek gyártása* volt a központi téma.

A gyerekek filcből és különböző színű, formájú kupakokból ötletes állatfigurákat (kutya, macska, süni, disznó) alkothattak, valamint dísz tárgyként egy akváriumot készítettünk el, amiben a kupakokból halakat alkottunk.

A résztvevő gyerekek és szüleik rendszeresen látogatják a játszóházat és szívesen vesznek részt ezeken a foglalkozásokon. Az ötletek kigondolásánál az ő véleményeiket is kikérjük és a további foglalkozások tervezésénél figyelembe vesszük azokat.

Csehné Madarász Renáta

"KÖNYVTÁRBÓL JÖTTEM – MESTERSÉGEM..."

Olvasásnépszerűsítő havi programsorozat indult az Apáczai Csere János Tagkönyvtárban 2020 januárjától. Terveink szerint 10 alkalommal kerül majd lebonyolításra, a meghívott vendégek olvasási szokásaikról mesélnek. Az alkalmakról videófelvétel készül, melyet a könyvtár közösségi oldalán élőben osztunk meg. A program moderátora Kocsis Tamás, az Apáczai Csere János Tagkönyvtár munkatársa.

Az első alkalmmal vendégeink könyvtáros kollégáink voltak. Dr. Gyenes Imre a Deák Ferenc Megyei Könyvtárból, Csaplár-Nagy Franciska a Gábrriel József Fiókkönyvtárból és Ódor-Horváth Adrienn a József Attila Városi Tagkönyvtárból. A rendezvényen elsősorban a saját kedvenc regényeiket, olvasmányaikat ajánlották a hallgatóságnak. Ódor-Horváth Adrienn beszélt az „Adry olvasósarka” elnevezésű olvasásnépszerűsítő Facebook-oldaláról és blogjáról, ahol változatos témájú könyveket ajánl az olvasóknak. Csaplár - Nagy Franciska kitért a gyerekek olvasási szokásaira, beszélt arról, hogy igenis ez a korosztály is olvas, csak a megfelelő könyvet kell nekik ajánlani. Gyenes Imre helyismereti könyvtáros pedig a Deák – kert irodalmi portált mutatta be, ahol az irodalmi hírek mellett verseket, prózákat olvashatunk a helyi írók-költők tollaiból. Helytörténeti anyagot is találunk az oldalon fotókkal illusztrálva.

A program februárban a zalaegerszegi Balaton László író és Tóth Imre költő-könyvtáros részvételével folytatódott. Kérdeztük őket munkásságukról, terveikről és kedvenc olvasmányaikról is. Megtudhattuk, hogy Balaton László kedvenc szerzői közé tartozik Mátyás Iván és hallhattunk egy rövid novellát is az író előadásában. Tóth Imre beszélt a Deák – kert irodalmi portál szerkesztéséről, a második évforduló alkalmából szervezett irodalmi est terveiről, melynek a könyvtár rendezvényterme adott otthont. Elárulta magáról, hogy Garaczi László kötetét olvassa szívesen.

A márciusi program vendégei a tervek szerint pedagógusok lettek volna, de sajnos a koronavírus járvány miatt a rendezvény nem került megvalósításra. Amint az egészségügyi helyzet engedi, folytatjuk rendezvénysorozatunkat.

Jasztrab Istvánné

VÁROSI KÖNYVTÁR LENTI PROGRAMOK 2020 I. FÉLÉV

Tóth Péter Lóránt versvándor már harmadik alkalommal volt vendégünk a könyvtárban. A három előadás apropóját az adta, hogy 2019-ben ünnepeltük Radnóti Miklós születésének 100. évfordulóját és emlékeztünk meg halálának 75. évfordulójáról. A tragikus körülmények között, fiatalon elhunyt költő utolsó hónapjait elevenítette fel versek, naplórészletek segítségével az előadó. Február 10-én délelőtt a ZSZC Lámfalussy Sándor Szakképző Iskolája diákjai, 11-én délelőtt pedig a Gönczi Ferenc Gimnázium tanulói vettek rész rendhagyó irodalom órán Tóth Péter Lóránttal. Este pedig emlékezetes előadás résztvevői lehetnek azok, akik ellátogattak könyvtárunkba. A **„...lélek vagyok, élni szeretnék!”** című pódiumest visszarepített minket abba a múltba, amit nem szabad elfelejteni. Vendégünk szívvel-lélekkel adta elő Radnóti sorait, hitelesen tudósított a történelmi eseményekről. Hallhattunk többek között a munkaszolgálatosok körülményeiről, a barakkbeli „létről” és végigkövethettük a gyalogmenetet Bortól, Belgrádon, Újvidéken, Cservenkán, Mohácson át egészen Abdáig. Beszélt a Bori notesz jelentőségéről, mely az élni akarás, az élet szeretete mellett teszi le a voksot. Az előadó már diákként elhatározta, hogy ugyanúgy bejárja ezeket a helyszíneket, amerre több mint hét évtizeddel korábban a munkaszolgálatosok –köztük Radnóti Miklós–menete vezetett. 700 km-t gyalogosan, 150 km-t vasúton tett meg egy Radnóti arcképével díszített zászlóval és vándorbotjával. Belgrádtól Abdáig, amerre vitte útja, minden magyar településen megemlékeztek a költőről. Minderről egy dokumentumfilm is készült, melyből egy részletet meg is tekinthettünk. A közönség vastapssal köszönte meg a versvándor tartalmas előadását.

Az erőszakmentes kommunikáció alapjai címmel Garamvölgyi György tartott interaktív előadást könyvtárunkban 2020. február 20-án este. A Göcsej Kapuja Bak Általános Iskola intézményvezetője 12 éve foglalkozik ezzel a konfliktuskezelő módszerrel a hazai és határainkon túli (erdélyi, ukrainai) iskolákban. Horváth László polgármester megnyitó beszéde után előadónk bevezetőjében a rendszerek hiányára mutatott rá, nincsenek külső struktúrák a gyerekek életében. Ezért is fontos a konfliktuskezelés előtt a szabályozás, az, hogy közösen határozzuk meg a szabályokat. Ezt követően mutatta be példákon keresztül a 4 lépéses formanyelvet, melynek során először objektív megfigyelésen, az érzelmeken, a szükségleteken át jutunk el a kapcsolódás megtalálásáig, a kérés megfogalmazásáig. Zárásként a közönség soraiban felmerült konfliktusokon keresztül figyelhettük meg e módszer lényegét, majd útravalóul pár hasznos pszichotricköt osztott meg velünk vendégünk.

Hárs Gábor nyugalmazott nagykövet, tanár volt könyvtárunk vendége 2020. március 10-én. A délelőtti folyamán a helyi Gönczi Ferenc Gimnázium tanulói vehettek részt egy rendhagyó történelem órán. A találkozó során a II. világháború előzményeiről, a zsidókat érintő törvényekről, a vészkorszak történeteiről hallhattak a diákok. Az esti kötetbemutatóval egybekötött találkozón az érdeklődők bepillantást nyerhettek egy túlélő naplójába. A programot Lapath Gabriella intézményvezető-igazgató helyettes nyitotta meg. Horváth László polgármester köszöntő beszédében az előadás tükrében felelevenítette a korabeli helyi eseményeket, valamint rámutatott arra, hogy az emlékezés és a segítségnyújtás mindannyiunk feladata. Vendégelőadónk személyes tapasztalatait, élményeit osztotta meg a közönséggel. Előadásában helyet kaptak családi kincsei - naplórészletek, levelezések, képek - is, melyek segítségével bepillantást nyerhettünk a történelmi események zsidó családok életét alapjaiban megváltoztató hatásáról. Hallhattunk többek között arról is, hogy mi motiválta a tényregények

megírására, valamint szóba került édesanyja naplója, melyet a deportáláskor írt és alapjául szolgált az **„Egy túlélő naplója 1-3.”** címmel megjelent köteteknek.

„Egy szín: KÉK” címmel március elejétől két hétig, majd a nyitás után augusztus végéig láthatták az érdeklődők Kovács Zoltán fotókiállítását, a kék ezernyi árnyalatát megmutató, horvát tengerparton készült hangulatos képekkel.

A könyvtárak bezárása után sokat töprengtünk azon, hogy hogyan tudnánk mégis elérni olvasóinkat. A honlapon valamint a közösségi oldalakon megosztott hasznos és érdekes tartalmak mellett fontosnak tartottuk azt is, hogy a könyvtárhasználók ne csak online olvasnivalóhoz juthassanak. Április elején indítottuk el a **könyvek házhoz szállítását**. A megrendeléseket telefonon vagy emailben lehetett leadni, ezek tartalmaztak konkrét címeket, szerzőket, témákat, de lehetett „Valami érdekes, ti úgyis tudjátok, hogy mit szeretek!”. A higiéniai előírások betartása mellett készültek a kis könyvecsomagok, amelyeket Lenti belterületén gyalogosan vagy két keréken szállítottunk ki a „könyvmoly gazdáiknak”. Vidéki olvasóink pedig a könyvtár előtti udvaron vehették át a csomagokat. A kényszerű zárvatartás két hónapja alatt 161 lelkes olvasónk jutott 694 db könyvhöz.

Közösségépítés on-line? Mi így próbáltuk a **Közösségek Hete 2020** programsorozatához kapcsolódva:

„**4K- Könyvtár, Kultúra, Közösség, Karantén**”- a könyvtár honlapján agyserkentő, érdekes kvízek és keresztrejtvények várták az online munkában és az online tanulásban „elfáradt” játékos kedvű felnőtteket és gyerekeket 0-111 éves korig. Különböző kérdésekre kellett megadni a helyes választ például helytörténet, mese, krimi, irodalom témában.

„**Szívügyünk: Tegyük együtt jót!**”- a közösséghez tartozás erősítése, az odafigyelés egymásra, a szeretet, a pozitív gondolkodás a karantén idején különösen fontos, ennek megvalósulása volt a Könyvtári Szeretettfa. A látogatóinktól kapott idézetek, üzenetek kaptak helyet a könyvtár udvarán lévő fán (amit az eső a hét elején elmosott ☺), de a könyvtár Facebook oldalán azóta is látható.

„**Ne beszélj zöldségeket, termessz!**”- nem kell nagy hely ahhoz, hogy megkóstolhassa a saját termesztésű paradicsomjait, gyönyörködhessen színes virágaiban, elég egy erkély vagy épp egy könyvtáráblak is. Kolléganőnk Ibolya segítségével és közreműködésével megmutattuk, hogy egy kis találékonyság, kapcsolatok, kreativitás segítségével bárkinek lehet saját kertje.

A könyvtárban a nyár sem múlt el eseménytelenül: nagy adag kreativitás, némi játékoság, jókedv, valamint egy csipetnyi varázslat és már kész is a tökéletes recept arra, hogy jól érezhessük magunkat. Az idei **Nyári Kézművesház** 5 foglalkozására gyerkőcök, szülők, testvérek, nagyszülők érkeztek és töltötték velünk szabadidejüket. A kis közösség hamar egymásra talált, barátságok is szövődtek miközben az ügyes kezek szorgoskodtak. Hogy mik is készültek? Állati képek színes babszemekből, élethű diorámák cipősdobozból, mozgatható papírajátékok és élénk konzervdobok. Az újrahasznosítás mellett a kísérletek sem maradhattak el: megfigyelhettük többek között a kóla és a Mentos cukorka kölcsönhatását; a lávalámpa működését; továbbá a víz és kukoricakeményítő elegyének viselkedését. Reméljük, mindenki jól szórakozott és jövőre is találkozunk!

Baksa Melinda

ZÖLD ZALA 2020-BAN IS

Évtizedes múltra tekint vissza a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár természetvédelmi vetélkedője, a Zöld Zala, amely a helyi általános iskolák felső tagozatos tanulóit szólítja meg. Bármely tanuló, akit érdekel városunk és környéke természeti értékei, környezetvédelme, jelentkezhet a kétfordulós játékra. Az idei év is úgy indult, ahogy szoktuk: kiküldtük az 1. forduló anyagait az iskolákba, majd az élet hatalmas változást produkált.

A Zöldek Tanácsa úgy vélte, hogy ne törjön meg a hagyomány, ezért igazodva a megváltozott körülményekhez, a vetélkedő a virtuális térbe költözött. Az online vetélkedő lehetőséget adott arra, hogy nemcsak keszthelyiek és nemcsak tanulók vehessenek részt rajta.

Teljesen új feladatsor készült: 6 feladatot kellett megoldaniuk a gyerekeknek. Az idei év témája a Balaton-felvidéki Nemzeti Park, azon belül pedig a Kis-Balaton volt. Készítettünk egy „zöld iránytűt”, amely a tanulókat segítette. A 6 feladatot a tanulók nem egyszerre kapták, hanem egy-egy feladat 2-3 napig volt elérhető a honlapunkon, amit online kellett kitölteni. A feladatok között anagramma játék, képfelismerés és igaz-hamis játék is szerepelt. Vetélkedőnk másik célja a forráshasználat gyakorlása volt, ezért igyekeztünk a feladatokat úgy összeállítani, hogy 3-4 internetes oldal tanulmányozásával meg lehessen válaszolni a kérdéseket. Fontos volt felhívni a figyelmet olyan tartalmakra, amelyek pontos és hiteles információkkal szolgálnak a témáról.

Nagy örömünkre többen vállalták az online feladatok megoldását is, voltak, akik csak 1-2 feladatot küldtek el, de hibátlan kitöltőnk is akadt.

A 2020. május 4 –május 16. között lezajlott versengés legeredményesebb tanulói ajándékot vehettek át a könyvtárban: Vörös Szonja, Dunca-Stadler Zoltán, Palotay Gergely, Szabó Nóra.

Köszönjük minden érdeklődő aktivitását, a nyerteseknek szívből gratulálunk!

Verebélyi Judit

TARTALOMJEGYZÉK

NEKROLÓG	Kiss Gábor: Major Árpád 1944 - 2020	3
MŰHELY	Tóth Renáta: „Egy kép többet mond ezer szónál”	5
	Tóth Renáta: Elstartolt a Deák Blog!	11
	Dóráné Mészáros Anikó: Zala megye nyilvános települési könyvtárainak helyzete a 2019. évi beszámolók alapján	13
	Csaplár – Nagy Franciska: Egy kisegér kalandjai a DFMMVK Gábor József Könyvtár és Művészeti Műhelyben	23
	Kocsis Tamás: A kis herceg – hangoskönyv születik	25
TUDÓSÍTÁSOK	Czirákyné Tóth Edit: KönyvtárMozi szakmai nap	26
	Varga Ibolya: Konfliktuskezelés a könyvtárban	28
	Varga Ibolya: Beszámoló az Önértékelés a gyakorlatban című online előadásról	32
HÍREK		36

